คู่มือปฏิบัติงาน

เรื่อง

คู่มือการดำเนินงานเพื่อรองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ดำเนินงานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ (กรณีศึกษาลุ่มน้ำน้ำย่าง)

นายนันทพล หนองหารพิทักษ์
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ ตำแหน่งเลขที่ ๖
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญด้านวางแผนการใช้ที่ดิน
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนเชี่ยวชาญ ตำแหน่งเลขที่ ๖

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๖๔

สารบัญ

		หน้า
สารบัญ		**ก**
สารบัญตาราง		**ข**
สารบัญรูป		**ข**
บทที่ ๑	**บทนำ**	
	๑.๑ ความเป็นมา	๑-๑
	๑.๒ วัตถุประสงค์	๑-๒
	๑.๓ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑-๒
	๑.๔ ขอบเขต	๑-๒
	๑.๕ นิยามศัพท์	๑-๒
บทที่ ๒	**บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ**	
	๒.๑ คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน	๒-๑
	๒.๒ คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด	๒-๒
	๒.๓ คณะทำงานในท้องที่ดำเนินการ	๒-๓
	๒.๔ หน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด และคณะทำงานท้องที่ดำเนินการตามขั้นตอนการประกาศเขตสำรวจอนุรักษ์ดินและน้ำ	๒-๔
บทที่ ๓	**หลักเกณฑ์ เงื่อนไขบทบัญญัติข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง**	
	๓.๑ หลักเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่เพื่อประกาศเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำ	๓-๑
	๓.๒ มาตราแห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน	๓-๑
	๓.๓ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง	๓-๖
บทที่ ๔	**วิธีการและขั้นตอนปฏิบัติ**	
	๔.๑ แผนการปฏิบัติงาน	๔-๑
	๔.๒ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Work Flow)	๔-๓
บทที่ ๕	**ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ**	
	๕.๑ ปัญหา อุปสรรค	๕-๑
	๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๕-๒
เอกสารอ้างอิง		**อ**
ภาคผนวก		**ผ**

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ ๒-๑	ขั้นตอนการประกาศเขตสำรวจอนุรักษ์ดินและน้ำ	๒-๔
ตารางที่ ๒-๒	ขั้นตอนการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ	๒-๕
ตารางที่ ๔-๑	ขั้นตอนการดำเนินงานในการประกาศเขตสำรวจที่ดินและการประกาศเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำ	๔-๑

สารบัญรูป

รูปที่ ๔-๑	ขั้นตอนการปฏิบัติงานการประกาศเขตสำรวจอนุรักษ์ดินและน้ำและการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ	๔-๓

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมา

กรมพัฒนาที่ดินมีภารกิจที่สำคัญตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่จะต้องเข้าไปดำเนินการป้องกันแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน รวมถึงปัญหาการชะล้างพังทลายของดินพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดดินถล่ม และการแก้ปัญหาความขัดแย้งการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านการเกษตร อันจะส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม ทั้งนี้ พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ ถือเป็นเครื่องมือสำคัญของเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อใช้เป็นกรอบการทำงานช่วยในการดำเนินการดังกล่าว แต่เนื่องจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ มีขอบเขตกว้างขวาง และมีส่วนเกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยรวม เจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดินผู้ถือพระราชบัญญัติฉบับนี้ เมื่อนำไปใช้ต้องกระทำด้วยความระมัดระวังบนพื้นฐานความถูกต้อง มีเหตุผล ประกอบกับข้อมูลทางวิชาการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้การบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายมีเหตุมีผลและช่วยในการอนุรักษ์ดินและน้ำ แก้ปัญหาการชะล้างพังทลายของดินและเป็นแนวทางในการดำเนินงานแก้ปัญหาในพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้มีการใช้ที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และเกิดประโยชน์สูงสุด

ทั้งนี้ในปัจจุบันการใช้ที่ดินจำนวนมากก่อให้เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน และพื้นที่ปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการใช้ที่ดินในบริเวณที่เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน โดยขาดความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ดินและน้ำ และเป็นภารกิจสำคัญที่กรมพัฒนาที่ดินต้องดำเนินการจัดการกับปัญหาดังกล่าวอย่างแข็งขัน ในการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำตามบทบัญญัติมาตรา ๑๓ หลังจากที่ทราบพื้นที่มีปัญหาหรือเสียงต่อการชะล้างพังทลาย และดินถล่มแล้วจะต้องดำเนินขั้นต้องตามที่กฎหมายกำหนดสองขั้นตอนต่อเนื่องกันคือ ขั้นตอนแรกเป็นการกำหนดเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำ จะดำเนินการในขนาดมาตราส่วน ๑: ๒๕,๐๐๐ เพื่อให้สามารถประเมินถึงสภาพความรุนแรงของปัญหาทรัพยากรดินที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่และผลกระทบต่อพื้นที่เกี่ยวเนื่องรอบข้างเพื่อกำหนดเป็นพื้นที่ดำเนินการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ส่วนขั้นตอนที่สองคือการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ พื้นที่ที่ถูกกำหนดเป็นบริเวณประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ จะดำเนินการในมาตราส่วน ๑: ๔,๐๐๐ เพื่อให้มีความละเอียดเพียงพอสามารถใช้ในการออกแบบระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ รวมถึงการบริหารจัดการที่ดินในระดับรายแปลงได้ซึ่งทั้งสองขั้นตอนจะต้องดำเนินการต่อเนื่องสอดคล้องกัน

คู่มือการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ดำเนินการตามบทบัญญัติมาตรา ๑๓ พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ จากกรณีศึกษาลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน จะเป็นเอกสารที่เป็นแนวทางช่วยเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดินให้สามารถดำเนินการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ได้อย่างถูกต้องตรงตามกรอบเวลา สามารถวางแผนการทำงานและดำเนินงานโครงการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการมีส่วนร่วมและการยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้กรมพัฒนาที่ดินมีคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานจัดทำและประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ดำเนินงานตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่แสดงถึงรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงาน กระบวนการ และกิจกรรมที่จะทำให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ

๒. เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน สามารถถ่ายทอดให้กับเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดินให้มีความเข้าใจ และสามารถดำเนินการตามขั้นตอนในการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๓ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของกรมพัฒนาที่ดินสามารถดำเนินการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำตามขั้นตอนของกฎหมายมาตรา ๑๓ พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้อย่างถูกต้อง

๒. ผู้ปฏิบัติงานใช้คู่มือช่วยในการดำเนินการโครงการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงหรือได้รับผลกระทบจากการชะล้างพังทลาย ดินถล่ม และวางแผนการดำเนินการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ช่วยลดความเสี่ยงข้อผิดพลาด และดำเนินการตามขั้นตอนและเงื่อนไขที่กำหนดในการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพทันเวลาและสถาณการณ์

๑.๔ ขอบเขต

คู่มือแนวทางการดำเนินงานนี้สำหรับเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน ผู้ที่มีหน้าที่หรือได้รับมอบหมายให้ดำเนินการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑

๑.๕ นิยามศัพท์

การพัฒนาที่ดิน	หมายความว่า การกระทำใด ๆ ต่อดินหรือที่ดินเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพและคุณภาพของดินหรือที่ดิน หรือเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้สูงขึ้น และหมายความรวมถึงการปรับปรุงดินหรือที่ดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติหรือขาดความอุดมสมบูรณ์เพราะการใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อรักษาดุลธรรมชาติหรือเพื่อความเหมาะสมในการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน	หมายความว่า การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้
ดิน	หมายความรวมถึง หิน กรวด ทราย แร่ธาตุ น้ำ และอินทรียวัตถุต่าง ๆ ที่เจือปนกับเนื้อดินด้วย

ที่ดิน	หมายความว่า ที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน
สำมะโนที่ดิน	หมายความว่า การสำรวจ ภาวะการณ์ถือครองที่ดินอย่างละเอียด รายชื่อเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร ที่อยู่อาศัย การพาณิชย์ และการอุตสาหกรรม
เศรษฐกิจที่ดิน	หมายความว่า ภาวะความสัมพันธ์ ระหว่างประชากรกับที่ดินทางด้านเศรษฐกิจ
เกษตรกรรม	หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจการอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา
การชะล้างพังทลายของดิน	หมายความว่า ปรากฏการณ์ซึ่งที่ดินถูกชะล้าง กัดเซาะ พังทลายด้วยพลังงานที่เกิดจากน้ำ ลม หรือโดยการกระทำอื่นใดเป็นเหตุให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสียเนื้อดินหรือความอุดมสมบูรณ์ของดิน
การอนุรักษ์ดินและน้ำ	หมายความว่า การกระทำใด ๆ ที่มุ่งให้เกิดการระวัง ป้องกันรักษาดินและที่ดิน ไม่ให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษา ปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการรักษาน้ำในดินหรือบนผิวดินให้คงอยู่ เพื่อรักษาดุลธรรมชาติให้เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดินในทางเกษตรกรรม
มาตรการวิธีกล	หมายความว่า วิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการก่อสร้าง โครงสร้างทางวิศวกรรม โดยวิธีการไถพรวนตามแนวระดับ คันดินกั้นน้ำขั้นบันไดดิน คูรับน้ำขอบเขา บ่อน้ำในไร่นา หรืออื่น ๆ
มาตรการวิธีพืช	หมายความว่า วิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยวิธีการทางพืช โดยการปลูกพืชหรือใช้ส่วนใด ๆ ของพืชทำให้เป็นแถบหรือเป็นแนว หรือปกคลุมผิวดิน หรืออื่น ๆ
การปรับปรุงดินหรือที่ดิน	หมายความว่า การกระทำใด ๆ ต่อดินหรือที่ดินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของดินและที่ดินและหมายความรวมถึงการปรับปรุงดินหรือที่ดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติหรือขาดความอุดมสมบูรณ์เพราะการใช้ประโยชน์ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้สูงขึ้น
เกษตรกร	หมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก
คณะกรรมการ	หมายความว่า คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน

กรรมการ	หมายความว่า กรรมการพัฒนาที่ดิน
พนักงานเจ้าหน้าที่	หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง ให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
อธิบดี	หมายความว่า อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน
รัฐมนตรี	หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ความหมายของคำย่อ

กวจ. - กองวิจัยและ พัฒนาการจัดการที่ดิน

กนผ. - กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน

กสด. - กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน

สวด. - สำนักวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ดิน

สสผ. - สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่

สลก. – สำนักงานเลขานุการกรม โดยเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน

สพด. - สถานีพัฒนาที่ดิน

สพข. - สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต

คพจ. - คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด

บทที่ ๒
บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

การดำเนินการเพื่อการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ดำเนินงานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นการดำเนินงานโดยใช้มาตราการทางกฎหมาย เพื่อจัดการกับพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน หรือเสี่ยงต่อการเกิดดินถล่ม อันเกิดจากการกระทำของผู้เข้าไปครอบครองทำประโยชน์ ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวโดยไม่เหมาะสม หรืออาจเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ หากปล่อยไว้ไม่ดำเนินการจะเกิดการชะล้างพังทลายของดินอย่างรุนแรงจนถึงขั้นเกิดดินถล่ม สร้างความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยผ่านการพิจารณาของคณะทำงานในท้องที่ดำเนินการ คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด และคณะกรรมการพัฒนาที่ดินเพื่อเสนอให้รัฐมนตรีผู้มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดพื้นที่นั้นเป็นเขตอนุรักษ์ดินและน้ำตามกฎหมาย ซึ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด และคณะทำงานในท้องที่ดำเนินการที่แต่งตั้งตามข้อกำหนดในกฎหมายตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ มีดังนี้

๒.๑ คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน

คณะกรรมการพัฒนาที่ดินถูกกำหนดขึ้นตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕ และกำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาที่ดินตามมาตรา ๙ ดังนี้

“มาตรา ๕ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน " ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นรองประธานกรรมการ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี อธิบดีกรมธนารักษ์ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ อธิบดีกรมป่าไม้ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง อธิบดีกรมวิชาการเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินห้าคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์สูง เป็นที่ประจักษ์ในด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำด้านการเกษตร หรือด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ดินเป็นกรรมการ

ให้อธิบดีกรมพัฒนาที่ดินเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้อธิบดีกรมพัฒนาที่ดินแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการได้ตามความจำเป็น”

“มาตรา ๙ คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดการจำแนกประเภทที่ดิน และเสนอขอรับความเห็นชอบต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติ

(๒) วางแผนการใช้ที่ดิน การพัฒนาที่ดิน การกำหนดบริเวณการใช้ที่ดินและการกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ

(๓) ประกาศกำหนดเขตสำรวจที่ดิน และประกาศกำหนดเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำตามมาตรา ๑๗

(๔) เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ ในการให้ความช่วยเหลือ และเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้ครอบครองที่ดินตามความเหมาะสมจากการกำหนดบริเวณการใช้ที่ดินหรือการกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ

(๕) กำหนดมาตรการเพื่อการปรับปรุงดินหรือที่ดิน หรือกำหนดมาตรการเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

(๖) ให้ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งหน่วยงานพัฒนาที่ดินระดับต่างๆ ขึ้นในเขตท้องที่หนึ่งท้องที่ใดเพื่อช่วยเหลือทางวิชาการ สาธิต และแนะนำเกษตรกร โดยตรงในกรณีที่มาตรการเพื่อการปรับปรุงดินหรือที่ดิน หรือมาตรการเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำตามที่คณะกรรมการกำหนดต้องใช้วิทยาการซึ่งไม่อาจนำไปแนะนำเกษตรกรด้วยวิธีการส่งเสริมได้

(๗) ออกระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับคำขอให้วิเคราะห์ตรวจสอบตัวอย่างดินหรือคำขอให้ปรับปรุงดินหรือที่ดิน หรือคำขอให้การบริการแผนที่ ข้อมูลทางแผนที่เป็นการเฉพาะราย ตามมาตรา ๒๐

(๘) ออกระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่มอบหมาย

(๙) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดินเป็นผู้ปฏิบัติงานหรือเตรียมข้อเสนอมายังคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปก็ได้”

บทบัญญัติในมาตรานี้ได้บัญญัติขึ้นให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน ซึ่งมีอำนาจอย่างกว้างขวางตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะในเรื่อง การจำแนกประเภทที่ดิน การวางแผนการใช้ที่ดิน การกำหนดบริเวณการใช้ที่ดิน การกำหนดเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ การประกาศสำรวจที่ดินและการประกาศกำหนดเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำ การกำหนดมาตรการเพื่อการปรับปรุงดินหรือที่ดิน หรือการกำหนดมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือและเยียวยาความเดือดร้อนความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้ครอบครองที่ดินจากการกำหนดบริเวณการใช้ที่ดินหรือการกำหนดเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ

๒.๒ คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด

คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดถูกกำหนดระเบียบวิธีการแต่งตั้งจากมติที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๓ ที่ประชุมได้ ออกระเบียบวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน

พ.ศ. ๒๕๕๑ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓ (๘) และ มาตรา ๑๑ คณะกรรมการพัฒนาที่ดินจึงออกระเบียบให้คณะอนุกรรมการดังกล่าวมีองค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานอนุกรรมการ ปลัดจังหวัดเป็นรองประธานอนุกรรมการ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรีหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนกองทัพภาคที่รับผิดชอบในพื้นที่ หัวหน้าสำนักงานจังหวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอในเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ธนารักษ์พื้นที่ ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ผู้แทนกรมป่าไม้ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เกษตรและสหกรณ์จังหวัด เกษตรจังหวัด ปฏิรูปที่ดินจังหวัด ผู้อำนวยการโครงการชลประทาน (จังหวัด) ผู้อำนวยการเขตเกษตรเศรษฐกิจ ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดิน เขตที่รับผิดชอบในพื้นที่ ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดินเป็นอนุกรรมการ และผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑) พิจารณากลั่นกรองการจำแนกประเภทที่ดิน

๒) พิจารณากลั่นกรองการประกาศกำหนดเขตสำรวจที่ดิน การประกาศเขตสำรวจ การอนุรักษ์ดินและน้ำและประกาศเขตสำรวจเพื่อกำหนดบริเวณการใช้ที่ดิน

๓) พิจารณากลั่นกรองการวางแผนการใช้ที่ดิน การพัฒนาที่ดิน การกำหนดบริเวณการใช้ที่ดิน และการกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ

๔) พิจารณากลั่นกรองการประกาศเขตสำรวจควบคุมการใช้ที่ดินที่มีการใช้ หรือทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมี หรือวัตถุอื่นใดที่จะทำให้ที่ดินเกิดความเสื่อมโทรมต่อการใช้ประโยชน์ทางการเกษตร และการประกาศเขตควบคุมการใช้ที่ดิน

๕) แต่งตั้งบุคคลหรือคณะทำงาน ได้ตามความจำเป็น

๖) รายงานผลการพิจารณากลั่นกรองต่อคณะกรรมการพัฒนาที่ดินเพื่อให้ความเห็นชอบ

๗) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการพัฒนาที่ดินมอบหมาย

หมายเหตุ: สำหรับในการดำเนินการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ จะไม่เกี่ยวข้องกับข้อที่ ๔

๒.๓ คณะทำงานในท้องที่ดำเนินการ

คณะทำงานในท้องที่ดำเนินการ ถูกแต่งตั้ง กำหนดระเบียบและหน้าที่ปฏิบัติจากคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะประธานอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดลงนามแต่งตั้งและคณะทำงานฯ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด และองค์ประกอบของคณะทำงานในท้องที่ดำเนินการกำหนดโดยคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดเช่นเดียวกัน ทั้งนี้คณะทำงานในท้องที่ดำเนินการควรประกอบด้วยผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจพื้นที่ดำเนินการ

เป็นอย่างดี เช่น เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ข้าราชการประจำในท้องที่ ผู้นำชุมชน และราษฎรอาวุโส เป็นต้น โดยมีเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดินเป็นฝ่ายเลขานุการ

๒.๔ หน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด และคณะทำงานในท้องที่ดำเนินการตามขั้นตอนการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ

การดำเนินการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ มีขั้นตอนการดำเนินงานหลายขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดพื้นที่ดำเนินการ การแต่งตั้งคณะทำงาน การประชุมเพื่อพิจารณาแนวทางการดำเนินการ การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และการเสนอผู้มีอำนาจลงนามในประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยในแต่ละขั้นตอนจะมีคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน และหน่วยงานของกรมพัฒนาที่ดินเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการดังนี้

ตารางที่ ๒-๑ ขั้นตอนการประกาศเขตสำรวจอนุรักษ์ดินและน้ำ

ขั้นตอนการประกาศเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำ	**ผู้ดำเนินการ(คณะกรรมการ/ คณะอนุกรรมการ/คณะทำงาน)**	**ฝ่ายเลขานุการ/ หน่วยงานหลัก**
๑ กำหนดท้องที่ที่จะสำรวจพร้อมจัดทำประกาศและแผนที่สังเขป (ม.๑๗)	คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด	สพด. สพข. สลก.
๒ แต่งตั้งคณะทำงานในท้องที่ดำเนินการ	คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด	สพด.
๓ ประชุมคณะทำงานเพื่อพิจารณาประกาศและแผนที่สังเขป	คณะทำงานในท้องที่	สพด. สลก.
๔ ประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด	คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด	สพข. สพด. สลก.
๕ ประชุมคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน	คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน	สลก.
๖ เสนอกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการฯ ลงนามในประกาศเขตสำรวจ (ม. ๑๗)	คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน	สลก.
๗ ส่งประกาศเขตสำรวจไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา	คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน	สลก.
๘ ปิดประกาศในท้องที่ดำเนินการ (ม.๑๘)	คณะทำงานในท้องที่	สพด. สพข. สลก.

ตารางที่ ๒-๒ ขั้นตอนการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ

ขั้นตอนการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ	ผู้ดำเนินการ(คณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ/คณะทำงาน)	ฝ่ายเลขานุการ/หน่วยงานหลัก
๑ สำรวจเพื่อกำหนดเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ (ม.๑๗)	คณะทำงานในท้องที่	สพด. สพข. สลก.
๒ วิเคราะห์ จัดทำร่างประกาศกำหนดเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ (ม. ๑๓, ๑๕) ตามหลักเกณฑ์กำหนด	คณะทำงานในท้องที่	สพด. สพข.
๓ ประชุมคณะทางานในท้องที่ดำเนินการพิจารณาร่างประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ	คณะทำงานในท้องที่	สพด. สลก.
๔ ประชุมรับฟังความเห็นของประชาชน (ม. ๑๕)	คณะทำงานในท้องที่	สพข. สพด.
๕ ประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด	คณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด	สพข. สพด. สลก.
๖ จัดทำเอกสารร่างประกาศและแผนที่เขตอนุรักษ์ดินและน้ำ	คณะทำงานในท้องที่	สพข. สพด. สลก.
๗ ประชุมคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน	คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน	สลก.
๘ เสนอกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการฯ ลงนามในประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ (ม. ๑๓)	คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน	สลก.
๙ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ม. ๑๓)	คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน	สลก.
๑๐ กรมพัฒนาที่ดินแจ้งให้จังหวัดและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อปิดประกาศให้ประชาชนในพื้นที่ทราบและปฏิบัติ	คณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด	สพข. สพด. สลก.
๑๑ ดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดในประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ	คณะทำงานในท้องที่	สพข. สพด. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๓
หลักเกณฑ์ เงื่อนไขบทบัญญัติข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการเพื่อการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ดำเนินงานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นการดำเนินงานโดยใช้มาตราการทางกฎหมาย ซึ่งจะต้องมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการดำเนินการที่ชัดเจน ปฏิบัติ รวมถึงข้อกฎหมาย และระเบียบเกี่ยวข้องหลายประการเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องบนเหตุและผล โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นที่ยอมรับที่จะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๓.๑ หลักเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่เพื่อประกาศเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำ

หลักเกณฑ์ในการกำหนดพื้นที่ที่จะประกาศเป็นเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำ ยึดพื้นฐาน ๒ ประการ คือ ลักษณะพื้นที่ และ การทับซ้อนกับเขตสงวนหวงห้ามตามกฎหมายอื่น

๑) พื้นที่ที่จะดำเนินการประกาศเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำจะต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

- มีการชะล้างพังทลายของดินมากกว่า ๕ ตัน/ไร่/ปี
- มีความเสี่ยงต่อการเกิดดินถล่มในอนาคต โดยใช้ข้อมูลที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำไว้แล้ว
- ได้เกิดภัยพิบัติมาแล้วในอดีต

๒) การทับซ้อนกับเขตสงวนหวงห้ามตามกฎหมายอื่น

การประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำหากทับซ้อนกับเขตสงวนหวงห้ามตามกฎหมายอื่นจะดำเนินการต่อเมื่อได้รับการอนุญาตจากผู้มีอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นๆ

๓.๒ มาตราแห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน

๑) มาตราแห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย

พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ มีบทบัญญัติบางประการที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามความในมาตรา ๒๙ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๓ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งจะตรงกับความในมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๐ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยมีรายละเอียดดังนี้

มาตรา ๒๙ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งจะตรงกับความในมาตรา ๒๖ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

“มาตรา ๒๙ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม”

รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

“มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิ และเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

เจตนารมณ์ของบทบัญญัติมาตรา ๒๙ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมาตรา ๒๖ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เป็นการกำหนดเงื่อนไขการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เพื่อเป็นหลักประกันและเสรีภาพของชนชาวไทยป้องกันมิให้รัฐดำเนินการใดๆ เพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจนเกินสมควรและกระทบสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ แต่ในพื้นที่การเกษตรที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ลาดชันเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน หรือเสี่ยงต่อการเกิดดินถล่มอาจจะมีการบังคับให้เกษตรกรต้องจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๓ การประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ จะมีผลกระทบต่อการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล แต่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้สำหรับการดำเนินการตามมาตราดังกล่าว

มาตรา ๓๓ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งจะตรงกับความในมาตรา ๓๓ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

“มาตรา ๓๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองหรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่รโหฐาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

“มาตรา ๓๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการค้นเคหสถานหรือที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

เจตนารมณ์ของบทบัญญัติมาตรานี้ เพื่อประกันสิทธิและเสรีภาพในเคหสถานหรือที่อยู่อาศัย เนื่องจากการดำเนินการตามบทบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในเคหสถานของประชาชน แต่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้คือ การเข้าไปสำรวจที่ดินในที่ดินที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครอง จะต้องมีการประกาศเขตสำรวจที่ดินหรือประกาศเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำ ตามมาตรา ๑๗ เพื่อให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน และการเข้าไปทำการสำรวจจะต้องเป็นระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก รวมทั้งจะต้องมีการแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปดำเนินการต่อผู้ที่เกี่ยวข้องรายละเอียดตามมาตรา ๑๘

มาตรา ๔๓ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งจะตรงกับความในมาตรา ๔๐ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

“มาตรา ๔๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณูปโภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน”

รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

“มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพียงเท่าที่จำเป็นหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น”

เจตนารมณ์ของบทบัญญัติมาตรานี้เพื่อประกันเสรีภาพในการประกอบอาชีพ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรืออาชีพ รวมทั้งเสรีภาพในการแข่งขันทางธุรกิจอย่างเป็นธรรม รัฐจะจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรืออาชีพไม่ได้ แต่พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดินรัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจยกเว้นไว้ สำหรับการดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๓ การประกาศกำหนดเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ที่อาจจะมีผลกระทบในกรณีนี้ซึ่งต้องบังคับให้เจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองที่ดินต้องจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

๒) มาตราแห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่เกี่ยวข้องสำคัญในการดำเนินการเพื่อการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ คือ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙

มาตรา ๑๓ การประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ

“มาตรา ๑๓ ในกรณีที่ปรากฏว่าบริเวณพื้นที่ใดมีลักษณะเป็นพื้นที่ลาดชันเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน หรือเสี่ยงต่อการเกิดดินถล่ม อันเกิดจากการกระทำของผู้เข้าไปครอบครองทำประโยชน์ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวโดยไม่เหมาะสม หรืออาจเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ หากปล่อยไว้ไม่ดำเนินการจะเกิดการชะล้างพังทลายของดินอย่างรุนแรงจนถึงขั้นเกิดดินถล่ม สร้างความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้พื้นที่นั้นเป็นเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ และให้มีแผนที่แนบท้ายประกาศด้วย แผนที่ดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งประกาศ”

บทบัญญัติมาตรานี้ได้ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนาที่ดินในการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ที่มีความลาดชัน เสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดินและเสี่ยงต่อการเกิดดินถล่ม เนื่องจากการชะล้างพังทลายของดินส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของดิน แหล่งน้ำ ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม ในบริเวณที่เกิดการชะล้างพังทลายของดิน และยังส่งผลกระทบเสียหายในพื้นที่ด้านท้ายน้ำ รวมถึงผลเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม สำหรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำตามมาตรานี้แบ่งเป็น ๒ ขั้นตอนต่อเนื่องกันคือ ๑) การประกาศเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำ และ ๒) การประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ

มาตรา ๑๕ (๑) การกำหนดมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

มาตรา ๑๕ ในการออกประกาศตามมาตรา ๑๒ และ ๑๓ และ มาตรา ๑๔ ให้กำหนดมาตรการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ไว้ในประกาศด้วย

(๑) กำหนดมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อลดการชะล้างพังทลายของดิน และป้องกันการเกิดดินถล่ม โดยใช้มาตรการวิธีกล มาตรการวิธีพืช หรือมาตรการอื่นใดที่เหมาะสม

(๒) ห้ามกระทำการใด ๆ รวมถึงการทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารพิษที่เป็นอันตรายต่อดินหรือทำให้สภาพที่ดินเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง

(๓) กำหนดมาตรการอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพพื้นที่นั้นในการกำหนดมาตรการตาม (๑) (๒) และ (๓) ให้ดำเนินการจัดให้มีการรับฟังความเห็นของประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบจากการกำหนดมาตรการดังกล่าว

บทบัญญัติมาตรานี้ได้บัญญัติถึงกรณีในการออกประกาศกำหนดเขตอนุรักษ์ดินและน้ำตามมาตรา ๑๓ ให้กำหนดมาตรการอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้

อนุมาตรา (๑) กำหนดมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อลดการชะล้างพังทลายของดินและป้องกันการเกิดดินถล่ม โดยใช้มาตรการวิธีกล และมาตรการวิธีพืช หรือมาตรการอื่นใดที่เหมาะสม การที่จะเลือกใช้มาตรการใดควรพิจารณาถึงสมบัติของดิน ภูมิประเทศ ปริมาณน้ำฝน และการใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นต้น

“การอนุรักษดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ต่อดินหรือที่ดินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของดินหรือที่ดิน หรือเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้สูงขึ้น และให้หมายความรวมถึงการปรับปรุงดินหรือที่ดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ ตามธรรมชาติหรือขาดความอุดมสมบูรณ์เพราะการใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อรักษาดุลธรรมชาติ หรือเพื่อความเหมาะสมในการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำในปัจจุบันที่ใช้กันอยู่สามารถแบ่งออกตามลักษณะของมาตรการได้เป็น ๒ ประเภท มาตรการทางวิธีกล และมาตรการวิธีพืช

สำหรับในอนุมาตรา (๓) ให้กำหนดมาตรการอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่นั้น ในการกำหนดมาตรการตามมาตรา ๑๕ (๑) (๒) และ (๓) ให้คำเนิน การรับฟังความเห็นของประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบจากการกำหนดมาตรการดังกล่าวนั้น ปัจจุบันมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๒ ตอนพิเศษ ๕๕ ง เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ที่สามารถนำมาใช้เป็นหลัก เกณฑ์ในการรับฟังความเห็นของประชาชนได้

มาตรา ๑๖ หน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน

“มาตรา ๑๖ ให้กรมพัฒนาที่ดินมีหน้าที่สำรวจและวิเคราะห์ ตรวจสอบดิน หรือที่ดินเพื่อให้ทราบถึงความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ความเหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ที่ดินหรือภาวะเศรษฐกิจที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์ในการจำแนกประเภทที่ดิน การพัฒนาที่ดิน การกำหนดบริเวณการใช้ที่ดิน การกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ และ การทำสำมะโนที่ดินเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ให้กรมพัฒนาที่ดินมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการสถิติตามกฎหมายว่าด้วยสถิติใน เรื่องที่เกี่ยวกับการทำสำมะโนที่ดินเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้”

บทบัญญัติมาตรานี้กำหนดให้กรมพัฒนาที่ดินมีหน้าที่กำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ ตามกฎหมายในการนอกจากกรมพัฒนาที่ดินจะมีหน้าที่ ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้แล้วอาจต้องปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการพัฒนาที่ดินมอบหมายด้วย

มาตรา ๑๗ การสำรวจที่ดิน

“มาตรา ๑๗ เพื่อประโยชน์ในการสำรวจความอุดมสมบูรณ์ของดินตามธรรมชาติความเหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการกำหนดเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ คณะกรรมการจะจัดให้มีการสำรวจที่ดินและการสำรวจเพื่อกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำก็ได้

เมื่อคณะกรรมการเห็นสมควรจะสำรวจที่ดินเพื่อทราบความอุดมสมบูรณ์ ของดินตามธรรมชาติความเหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ที่ดิน และสำรวจเพื่อกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ ในท้องที่ใดให้คณะกรรมการประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดท้องที่จะดำเนินการดังกล่าว และให้มีแผนที่แนบท้ายประกาศด้วยแผนที่ดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งประกาศ”

บทบัญญัติมาตรานี้กำหนดถึงเรื่องการประกาศเขตสำรวจที่ดินเพื่อประโยชน์ในการสำรวจความอุดมสมบูรณ์ของดินตามธรรมชาติ และความเหมาะสมแก่การใช้ที่ดิน คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อกำหนดท้องที่ที่จะดำเนินการสำรวจที่ดินและให้มีแผนที่แนบท้ายประกาศด้วยแผนที่ดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งประกาศ

สำหรับขั้นตอนการดำเนินงานในการประกาศเขตสำรวจที่ดินและการประกาศเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำ ควรจะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนต่อเนื่องกัน

มาตรา ๑๘ หน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่และการแสดงบัตรประจำตัว

“มาตรา ๑๘ ภายในเขตสำรวจความอุดมสมบูรณ์ของดินตามธรรมชาติ ความเหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ที่ดิน และเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำตามมาตรา ๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อทำการเก็บตัวอย่างดินหรือน้ำ หรือทำเครื่องหมายสำรวจไว้ในที่ดินหรือน้ำได้ตามสมควรและเท่าที่จำเป็น แต่ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันการประกาศให้ทำเป็นหนังสือปิดไว้ ณ บริเวณซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ หรือที่ทำการเขตหรือที่ว่าการอำเภอหรือที่ทำการกำนัน หรือที่ทำการแขวงซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ ทั้งนี้ ให้แจ้งกำหนดเวลาและการที่จะกระทำนั้นไว้ด้วย

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควรและในการนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง”

บทบัญญัติในมาตรานี้วรรคแรก ได้ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในที่ดินที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองเมื่อคณะกรรมการพัฒนาที่ดินได้ประกาศกำหนดสำรวจที่ดิน เพื่อทราบความอุดมสมบูรณ์ของดินตามธรรมชาติ ความเหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ในที่ดิน และสำรวจเพื่อกำหนดเขตอนุรักษ์ดินและน้ำในท้องที่ใด พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่ในการสำรวจที่ดิน มีอำนาจดังนี้

๑. เข้าไปในที่ดินที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก

๒. เข้าไปเพื่อทำการเก็บตัวอย่างดินหรือน้ำ หรือทำเครื่องหมายสำรวจไว้ในที่ดิน หรือน้ำได้ตามสมควรและเท่าที่จำเป็น

๓. พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

๔. ปิดประกาศเป็นหนังสือ ไว้ ณ บริเวณซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ หรือที่ทำการเขต หรือที่ว่าการอำเภอ หรือที่ทำการกำนัน หรือที่ทำการแขวงซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ และประกาศจะต้องแจ้งกำหนดเวลาที่จะเข้าทำการสำรวจเอาไว้ด้วย

บทบัญญัติในวรรคสองของมาตรานี้ได้กำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เข้าทำการสำรวจดิน ตามสมควรและในการนี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ แสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับในวรรคท้ายของมาตรานี้บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๙ พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานตามกฎหมายอาญา

“มาตรา ๑๙ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา”

บทบัญญัติในมาตรานี้พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้แต่งตั้ง ซึ่งกฎหมายถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เมื่อกฎหมายถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาแล้วบุคคลใดกระทำผิดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่มีโทษสูงกว่ากระทำผิดต่อบุคคลธรรมดา และถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริตก็จะมีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการเช่นเดียวกัน

บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ มีรายละเอียดในลักษณะ ๒ ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง หมวด ๑ ความผิดต่อ เจ้าพนักงาน มาตรา ๑๓๖-๑๔๖ และหมวด ๒ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ มาตรา ๑๔๗-๑๕๙

๓.๓ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรี โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้เกิดประ โยชน์แก่หน่วยงานของรัฐและประชาชน รวมตลอดทั้งเป็นแนวทางในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการของรัฐอย่างกว้างขวาง รวมถึงเป็นแนวทางในการให้ประชาชนมีความเข้าใจอันดีต่อการดำเนินโครงการของรัฐ ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชนหรือประชาชนที่ได้รับผลกระทบ และโครงการของรัฐสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ เกิดผลให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมีผลบังคับให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบตั้งแต่วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๔๘ เป็นต้นมา

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติอยู่หลายประการ ได้แก่ หน่วยงานของรัฐที่มีโครงการของรัฐก่อนเริ่มดำเนินโครงการของรัฐ ต้องจัดให้มีการเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบและจะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีด้วยก็ได้

ระเบียบคณะกรรมการพัฒนาที่ดินว่าด้วยวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด พ.ศ. ๒๕๕๓

ระเบียบนี้ออกโดยมติที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๓ ที่ประชุมได้ให้คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน ออกระเบียบวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓ (๘) และ มาตรา ๑๑ คณะกรรมการพัฒนาที่ดินจึงออกระเบียบให้คณะอนุกรรมการดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ ในส่วนเกี่ยวข้องกับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำดังต่อไปนี้

๑) พิจารณากลั่นกรองการประกาศกำหนดเขตสำรวจที่ดิน การประกาศเขตสำรวจ การอนุรักษ์ดินและน้ำ และประกาศเขตสำรวจเพื่อกำหนดบริเวณการใช้ที่ดิน

๒) พิจารณากลั่นกรองการวางแผนการใช้ที่ดิน การพัฒนาที่ดิน การกำหนดบริเวณการใช้ที่ดิน และการกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ

๓) แต่งตั้งบุคคลหรือคณะทำงานได้ตามความจำเป็น

๔) รายงานผลการพิจารณากลั่นกรองต่อคณะกรรมการพัฒนาที่ดินเพื่อให้ความเห็นชอบ

๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการพัฒนาที่ดินมอบหมาย

บทที่ ๔
วิธีการและขั้นตอนปฏิบัติ

สำหรับขั้นตอนการดำเนินงานในการประกาศเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำ และการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำควรจะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนต่อเนื่องกัน โดยจะต้องดำเนินการประกาศเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำ ให้แล้วเสร็จ และติดประกาศให้ท้องที่ดำเนินการทราบก่อนอย่างน้อย ๑๕ วัน จึงจะดำเนินการสำรวจเพื่อการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำได้

๔.๑ แผนการปฏิบัติงาน

ตารางที่ ๔-๑ ขั้นตอนการดำเนินงานในการประกาศเขตสำรวจที่ดินและการประกาศเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ลำดับ	ขั้นตอนปฏิบัติงาน	บทบัญญัติ	หน่วยงานหลักของกรมพัฒนาที่ดิน	หน่วยงานสนับสนุนของกรมพัฒนาที่ดิน
	คัดเลือกพื้นที่ดำเนินการ			
๑	พิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่กำหนด		นักวิชาการ สพด. สพข. และส่วนกลาง	
	ประกาศเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำ			
๒	กำหนดท้องที่ที่จะสำรวจพร้อมจัดทำประกาศและแผนที่สังเขป	มาตรา ๑๗	สพด. สพข. สลก.	กสด. สสผ. กนผ.
๓	แต่งตั้งคณะทำงานในท้องที่ดำเนินการ		สพด.	
๔	ประชุมคณะทำงานเพื่อพิจารณาประกาศและแผนที่สังเขป		สพด. สลก.	กสด. สสผ. กนผ.
๕	ประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด	มาตรา ๑๑	สพข. สพด. สลก.	กสด. สสผ. กนผ.
๖	ประชุมคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน		สลก.	กสด. สสผ. กนผ.
๗	เสนอกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการฯ ลงนามในประกาศเขตสำรวจ	มาตรา ๑๗	สลก.	
๘	ส่งประกาศเขตสำรวจไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา	มาตรา ๑๗	สลก.	
๙	ปิดประกาศในท้องที่ดำเนินการ	มาตรา ๑๘	สพด. สพข. สลก.	

ลำดับ	ขั้นตอนปฏิบัติงาน	บทบัญญัติ	หน่วยงานหลักของกรมพัฒนาที่ดิน	หน่วยงานสนับสนุนของกรมพัฒนาที่ดิน
	ประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ			
๑๐	สำรวจเพื่อกำหนดเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ	มาตรา ๑๗	สพด. สพข. สลก.	กสด. สสผ. กนผ.
๑๑	วิเคราะห์ จัดทำร่างประกาศกำหนดเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ตามหลักเกณฑ์กำหนด		สพด. สพข.	กสด. สสผ. กนผ.
๑๒	ประชุมคณะทางานในท้องที่ดำเนินการพิจารณาร่างประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ		สพด. สลก.	กสด. สสผ. กนผ.
๑๓	ประชุมรับฟังความเห็นของประชาชน	มาตรา ๑๕	สพข. สพด.	กสด. สสผ. กนผ.
๑๔	ประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด		สพข. สพด. สลก.	กสด. สสผ. กนผ.
๑๕	จัดทำเอกสารร่างประกาศและแผนที่เขตอนุรักษ์ดินและน้ำ		สพข. สพด. สลก.	
๑๖	ประชุมคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน		สลก.	
๑๗	เสนอกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการฯ ลงนามในประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ (ม. ๑๓)	มาตรา ๑๓	สลก.	
๑๘	ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ม. ๑๓)	มาตรา ๑๓	สลก.	
๑๙	กรมพัฒนาที่ดินแจ้งให้จังหวัดและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อปิดประกาศให้ประชาชนในพื้นที่ทราบและปฏิบัติ		สพข. สพด. สลก.	

๔.๒ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Work Flow)

การประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ มีขั้นตอนปฏิบัติการ ๓ ส่วน ดังนี้

ขั้นตอนคัดเลือกพื้นที่ดำเนินการ

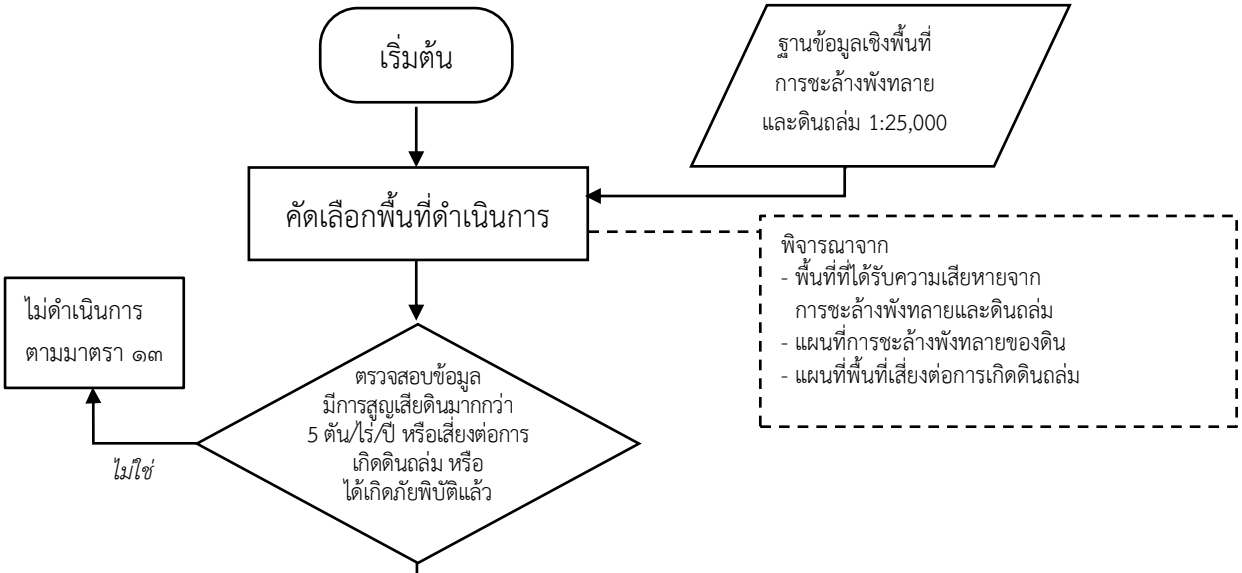

ขั้นตอนการประกาศ
เขตสำรวจอนุรักษ์ดินและน้ำ

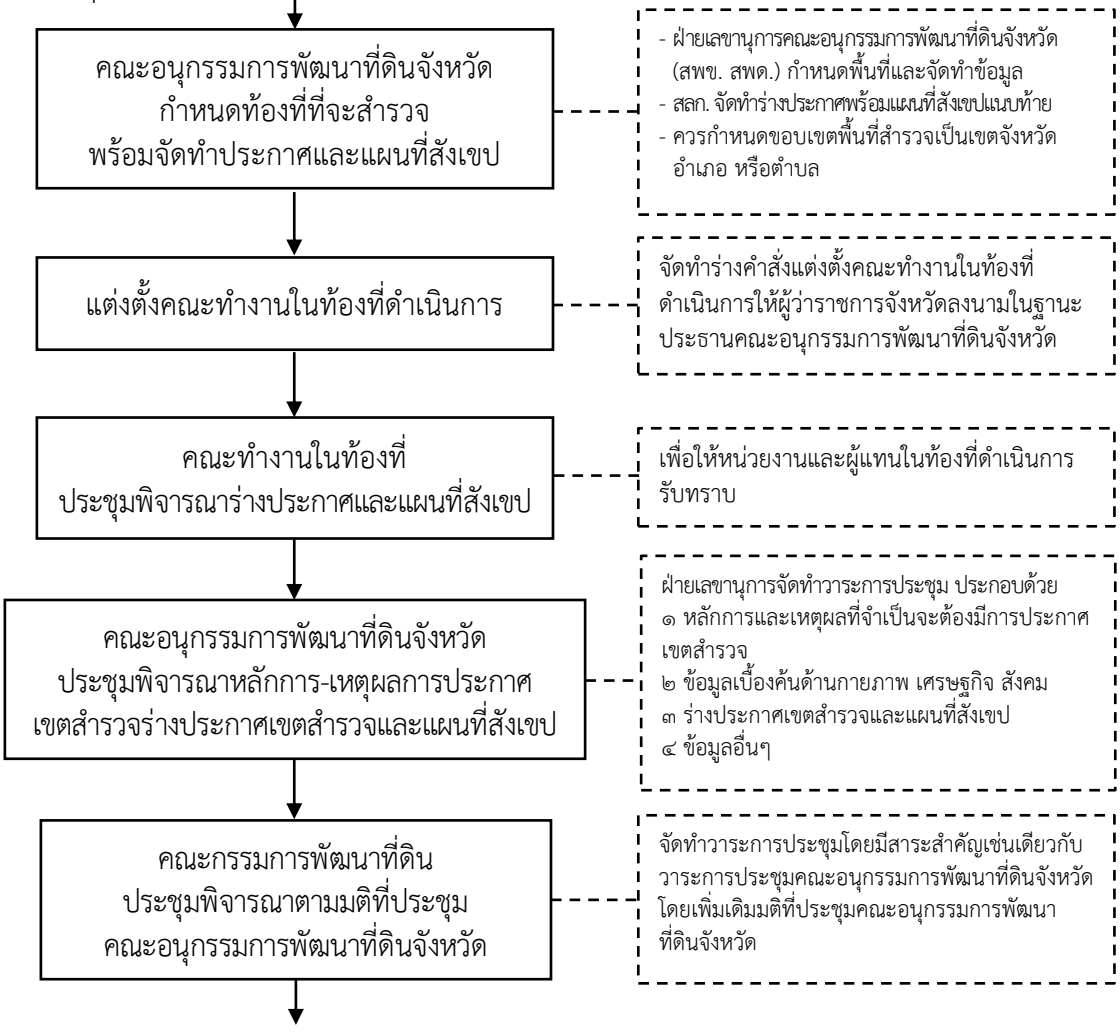

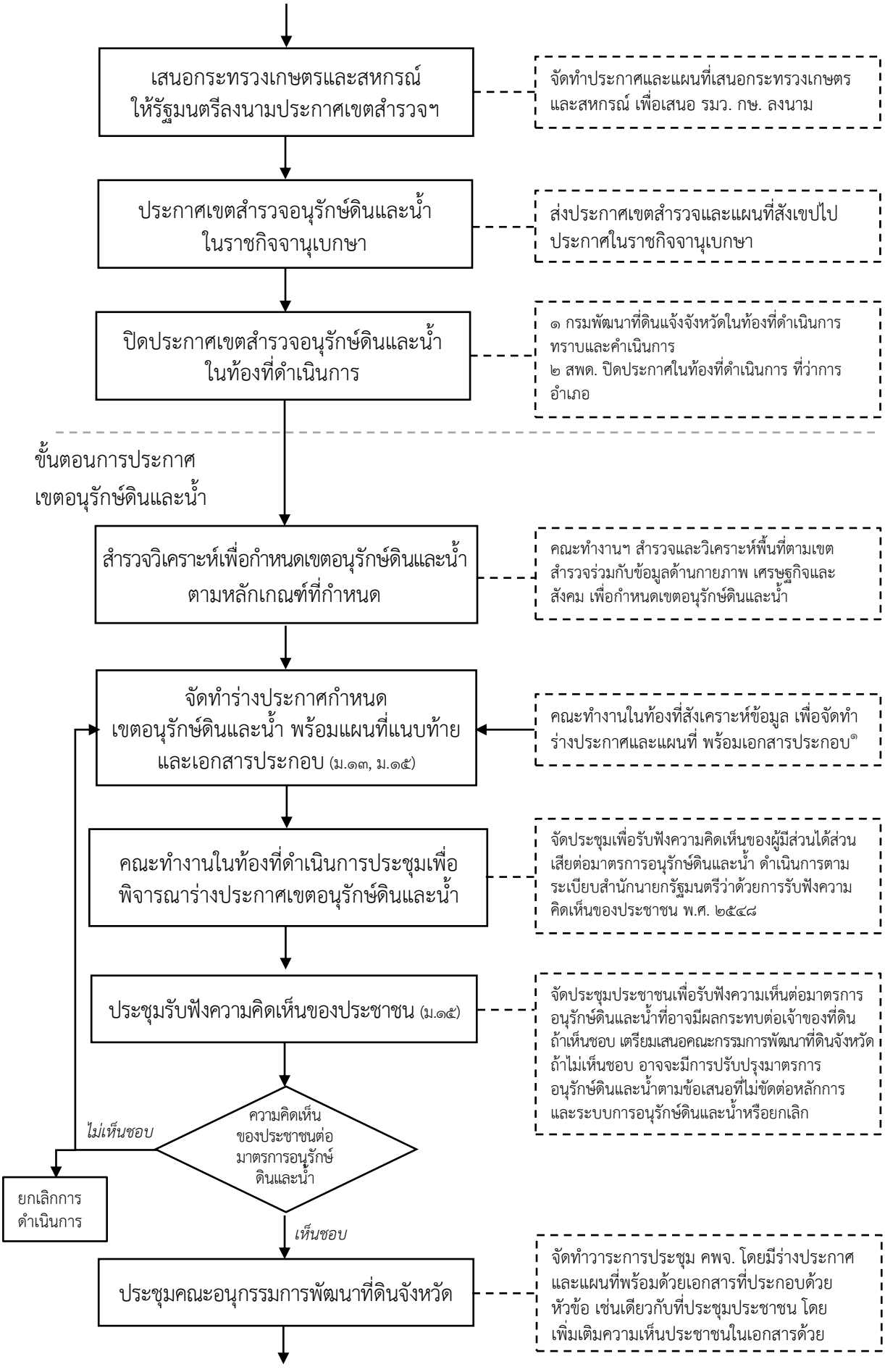
เสนอกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้รัฐมนตรีลงนามประกาศเขตสำรวจฯ
จัดทำประกาศและแผนที่เสนอกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อเสนอ รมว. กษ. ลงนาม
ประกาศเขตสำรวจอนุรักษ์ดินและน้ำในราชกิจจานุเบกษา
ส่งประกาศเขตสำรวจและแผนที่สังเขปไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา
ปิดประกาศเขตสำรวจอนุรักษ์ดินและน้ำในท้องที่ดำเนินการ
๑ กรมพัฒนาที่ดินแจ้งจังหวัดในท้องที่ดำเนินการทราบและดำเนินการ
๒ สพด. ปิดประกาศในท้องที่ดำเนินการ ที่ว่าการอำเภอ
ขั้นตอนการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ
สำรวจวิเคราะห์เพื่อกำหนดเขตอนุรักษ์ดินและน้ำตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด
คณะทำงานฯ สำรวจและวิเคราะห์พื้นที่ตามเขตสำรวจร่วมกับข้อมูลด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม เพื่อกำหนดเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ
จัดทำร่างประกาศกำหนดเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ พร้อมแผนที่แนบท้ายและเอกสารประกอบ (ม.๑๓, ม.๑๕)
คณะทำงานในท้องที่สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำร่างประกาศและแผนที่ พร้อมเอกสารประกอบ®
คณะทำงานในท้องที่ดำเนินการประชุมเพื่อพิจารณาร่างประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ
จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘
ประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (ม.๑๕)
จัดประชุมประชาชนเพื่อรับฟังความเห็นต่อมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำที่อาจมีผลกระทบต่อเจ้าของที่ดิน ถ้าเห็นชอบ เตรียมเสนอคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด ถ้าไม่เห็นชอบ อาจจะมีการปรับปรุงมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำตามข้อเสนอที่ไม่ขัดต่อหลักการและระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำหรือยกเลิก
ความคิดเห็นของประชาชนต่อมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ
ไม่เห็นชอบ
ยกเลิกการดำเนินการ
เห็นชอบ
ประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด
จัดทำวาระการประชุม คพจ. โดยมีร่างประกาศและแผนที่พร้อมด้วยเอกสารที่ประกอบด้วยหัวข้อ เช่นเดียวกับที่ประชุมประชาชน โดยเพิ่มเติมความเห็นประชาชนในเอกสารด้วย

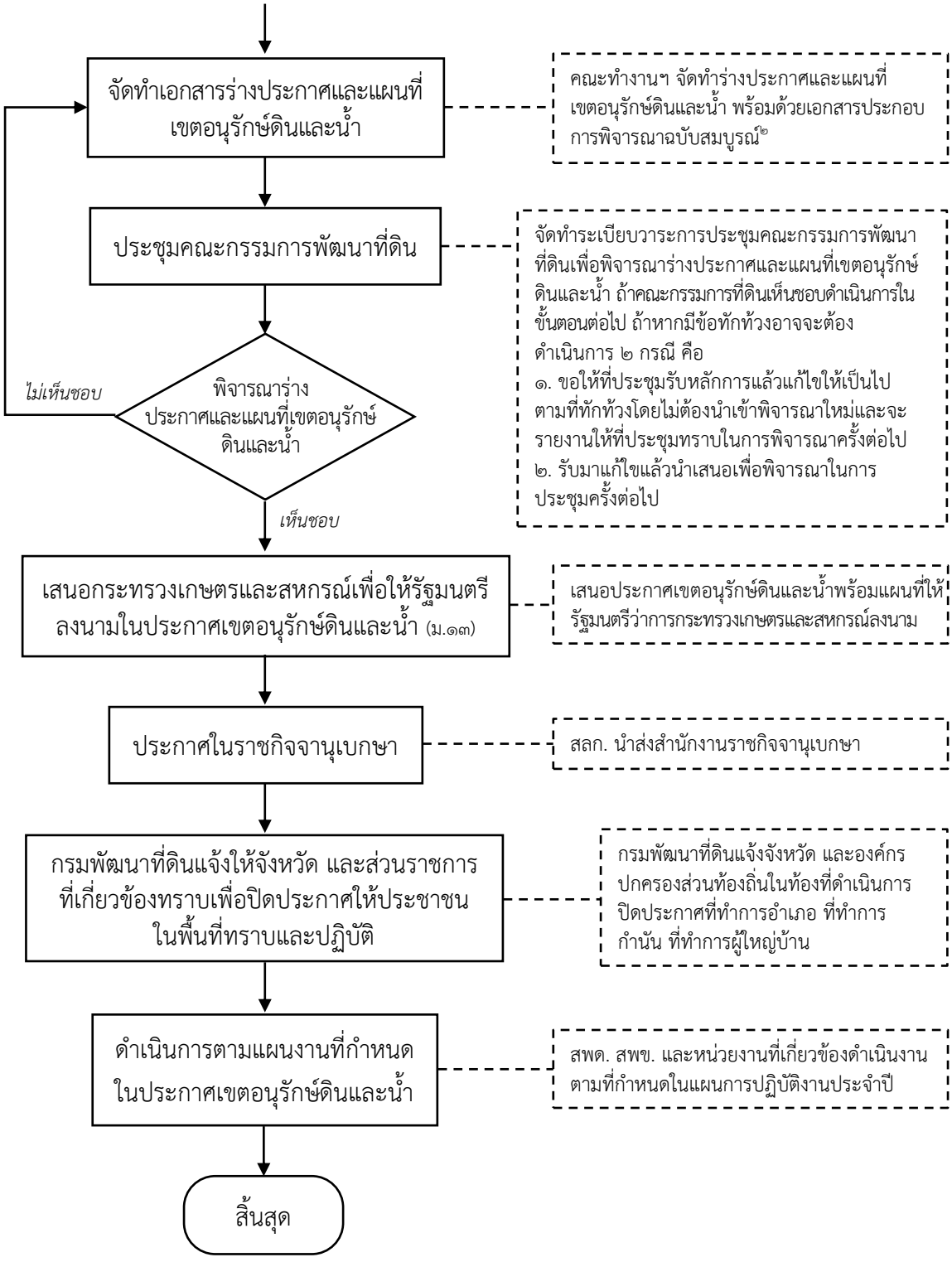

รูปที่ ๔-๑ ขั้นตอนการปฏิบัติงานการประกาศเขตสำรวจอนุรักษ์ดินและน้ำและการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ

เมื่อดำเนินการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ และได้แจ้งให้หน่วยงานราชการและประชาชนทราบตามระเบียบที่กำหนด จึงสามารถดำเนินการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำตามมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำที่ได้กำหนดไว้ในประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ และถือว่ามีบทบังคับตามกฎหมายพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑

หมายเหตุ [๑] เอกสารประกอบร่างประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

๑. หลักการและเหตุผล

ความสำคัญของปัญหา

๒. ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ดำเนินการ

- ที่ตั้ง
- เนื้อที่
- ดิน
- ความลาดเท
- ความเหมาะสมของที่ดิน
- สภาพของพืชพรรณ (การปกคลุมดิน มาก ปานกลาง น้อย)
- พื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่ม
- ประชากร
- ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม

๓. แผนการใช้ที่ดิน

๔. มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

[๒] เอกสารฉบับสมบูรณ์ประกอบร่างประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

๑. หลักการและเหตุผล

ความสำคัญของปัญหา

๒. ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ดำเนินการ

- ที่ตั้ง
- เนื้อที่
- ดิน
- ความลาดเท
- ความเหมาะสมของที่ดิน
- สภาพของพืชพรรณ (การปกคลุมดิน มาก ปานกลาง น้อย)
- พื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่ม
- ประชากร
- ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม

๓. แผนการใช้ที่ดิน

๔. มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

๕. งบประมาณ

๖. ความเห็นของประชาชน

๗. มติของคณะอนุกรรมการและคณะทำงาน

๗.๑ มติของคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด

๗.๒ มติของคณะทำงานในท้องที่ดำเนินการ

๘. ข้อเสนอเพื่อพิจารณา

บทที่ ๕
ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

๕.๑ ปัญหา อุปสรรค

การดำเนินการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นการใช้มาตรการทางกฎหมาย ซึ่งเป็นภาคบังคับหากไม่ดำเนินการตามที่กำหนดจะเป็นการผิดกฎหมายและมีบทลงโทษ ทั้งนี้เพื่อเป็นการใช้กฎหมายบังคับให้เจ้าของที่ดินดำเนินการอนุรักษ์ดินและน้ำตามที่กำหนดในประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ซึ่งแตกต่างจากวิธีที่กรมพัฒนาที่ดินเคยดำเนินการตามหน้าที่รับผิดชอบที่ผ่านมา ประกอบกับเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดินผู้ดำเนินการยังไม่มีความชำนาญในแนวทางปฏิบัติโดยใช้มาตรการทางกฎหมาย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาองค์ความรู้และความเข้าใจในหลักการปฏิบัติให้มีความชำนาญ ตลอดจนมีที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงที่เป็นผู้เข้าใจในขบวนการใช้มาตรการทางกฎหมายให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดและสามารถชี้แนวทางและช่วยแก้ปัญหาได้ทันท่วงที

เนื่องจากกรมพัฒนาที่ดินยังมิได้เคยดำเนินการบังคับใช้มาตราการทางกฎหมายตามมาตรา ๑๓ การประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงเป็นการยากที่จะทราบถึงปัญหา และอุปสรรค แต่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ กรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการศึกษากระบวนการดำเนินงานเพื่อรองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ กรณีศึกษาลุ่มน้ำน้ำย่าง ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

เกษตรกรผู้ส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ศึกษารองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง มีปัญหาเรื่องการชะล้างพังทลายของดิน มีน้ำไหลบ่าหน้าดินในฤดูฝนและขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตรเมื่อฝนทิ้งช่วง เพราะสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชันสูง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง เกษตรกรต้องมีการใช้ปุ๋ย และปัจจัยการผลิตเพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้นทุนที่ใช้สูงขึ้น และทำให้เกษตรกรมีรายได้ลดลง ส่งผลให้ความเป็นอยู่ของเกษตรกรยากจนลง

แนวทางแก้ไขปัญหาที่ดำเนินการโดยเกษตรกร ส่วนใหญ่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบทำการเกษตรจากการปลูกพืชไร่ (ข้าวไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) มาเป็นการปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นแทน เช่น ยางพารา ไผ่รวก มะม่วง เป็นต้น แต่ยังไม่ได้มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อป้องกันการสูญเสียหน้าดิน และเกษตรกรบางรายยอมปล่อยพื้นที่ว่างเปล่าโดยไม่มีการใช้ประโยชน์ เพราะผลที่ได้รับจากการทำการเกษตรไม่คุ้มทุน ดังนั้นหากกรมพัฒนาที่ดินจะใช้ พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ซึ่งอาจจะทำให้เกษตรกรต้องเสียพื้นที่บางส่วนในการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำและมีการใช้ที่ดินตามมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างเข้มงวด

พบว่าจากการสัมภาษณ์เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นด้วยกับมาตรการดังกล่าว เพราะเชื่อว่าหากมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำแล้ว จะทำให้สามารถเพิ่มผลผลิตพืชมากขึ้น ส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้น ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับการดำเนินการดังกล่าว

ประเด็นที่เกษตรกรในพื้นที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่างกังวล คือ ประสบการณ์ที่ผ่านมาหากทำการผลิตสินค้าเกษตรตามคำแนะนำของราชการแล้วจะเกิดปัญหาสินค้าล้นตลาด ขายไม่ได้ราคา และเกษตรกรมีข้อสงสัยของเกี่ยวกับระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เกรงว่าหากดำเนินการจะทำให้เสียพื้นที่เกษตรจำนวนมาก และเป็นอุปสรรคต่อการทำการเกษตร การเก็บผลผลิตทำได้ลำบากขึ้น นอกจากนี้ เรื่องบทลงโทษและข้อผูกมัดจากการประกาศเป็นเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ทำให้เกษตรกรมีความ

เป็นกังวลและไม่อยากให้มีการผูกมัด รวมถึงค่าใช้จ่ายและค่าดูแลระบบว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องชี้แจงให้เกษตรกรทราบก่อนการดำเนินการ

ข้อเสนอแนะเกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่า ก่อนจะเข้าไปดำเนินการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำควรมีการจัดทำแปลงสาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อให้เกษตรกรเห็นสภาพพื้นที่จริงของระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และต้องทำการสอบถามความเห็นหรือการยอมรับของเกษตรกรเจ้าของพื้นที่นั้นๆ และในการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำต้องทำทางลำเลียงในไร่นาเพื่อความสะดวกในการขนส่งผลผลิตทางการเกษตรสู่ตลาด

ผลการประเมินจากผู้นำการสนทนา พบว่า เกษตรกรเจ้าของพื้นที่มีความต้องการในการแก้ปัญหาการชะล้างพังทลายในระดับมากถึงมากที่สุด ในการนี้เกษตรกรเจ้าของพื้นที่มีความพร้อมและยินยอมดำเนินมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำในระดับมากถึงมากที่สุดเช่นกัน ซึ่งทำให้สรุปได้ว่า หากกรมพัฒนาที่ดินต้องการดำเนินการอนุรักษ์ดินและน้ำ ตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ ในพื้นที่โครงการศึกษากระบวนการดำเนินงานเพื่อรองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ กรณีศึกษาลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน จะสามารถเข้าดำเนินการได้ ทั้งนี้ จะต้องมีการชี้แจงให้เกษตรกรทราบและให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซึ่งจะได้รับความร่วมมือจากเกษตรกรเจ้าของพื้นที่อย่างดี

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากระบวนการดำเนินงานเพื่อรองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ กรณีศึกษาลุ่มน้ำน้ำย่าง เพื่อให้พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ สามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรมและสามารถใช้ป้องกันแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดินตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ มีข้อเสนอแนะดังนี้

๑ เร่งดำเนินการกำหนดระเบียบและมาตรการดำเนินงานที่ช่วยสนับสนุนให้สามารถดำเนินการตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น

- ดำเนินการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินเพื่อนำร่องในจังหวัดที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน เพื่อระดมความคิดจากหน่วยงานภายนอก และดำเนินการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำหากมีพื้นที่เกิดการชะล้างพังทลายของดินในระดับวิกฤต และคณะกรรมการมีมติเห็นชอบ
- แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พร้อมจัดทำบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อการปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างถูกต้องตามข้อกำหนดของกฎหมาย

ทั้งนี้การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นอำนาจของอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน ในการลงนามออกบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามกฎกระทรวง กำหนดแบบบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๕๕ ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕

๒ ควรมีการเรียงลำดับความสำคัญของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่เพื่อช่วยตัดสินใจดำเนินการตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ เช่น

- พื้นที่เร่งด่วนลำดับที่ ๑ เป็นพื้นที่ที่เกิดดินถล่ม และสร้างความเสียหายแก่พื้นที่ทำการเกษตร
- พื้นที่เร่งด่วนลำดับที่ ๒ เป็นพื้นที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดดินถล่ม หรือมีการชะล้างพังทลายของดินในอัตราที่สูงหากไม่ดำเนินการอนุรักษ์ดินและน้ำอาจส่งผลเสียหายต่อพื้นที่เกษตรในอนาคต
- พื้นที่เร่งด่วนลำดับที่ ๓ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรที่มีความลาดชันการเกิดการชะล้างพังทลายของดินส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำและพื้นที่ข้างเคียงทำให้ผลผลิตการเกษตรเสียหาย

๓ ดำเนินการศึกษาเพื่อตอบข้อสงสัยที่ยังขาดความชัดเจนเกี่ยวกับระเบียบและแนวทางการดำเนินงาน ที่ผู้ร่วมรับฟังความคิดเห็นทั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนที่เกี่ยวข้องได้แสดงความเห็นและตั้งประเด็นข้อสงสัยต่างๆ ให้มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและถ่ายทอดให้เจ้าหน้าที่ผู้ต้องดำเนินการเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมถึงชี้แจงต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้

๔ ดำเนินการศึกษาเพิ่มเติมเรื่องการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำในส่วนที่เป็นพื้นที่ของรัฐที่ผ่อนผันให้ประชาชนใช้ประโยชน์ที่ดินทำการเกษตร เช่น พื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตอุทยานแห่งชาติซึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ เพื่อไม่เป็นการสร้างความขัดแย้ง และส่งเสริมให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาที่ดิน. ๒๕๕๑. คู่มือกำอธิบายเรียงมาดราพระราชบัญญัติที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ พร้อมกฎกระทรวง (ร่าง) ระเบียบประกาศ และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กรมพัฒนาที่ดิน. ๒๕๕๗. รายงานการศึกษากระบวนการดำเนินงานเพื่อรองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ดำเนินงานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ กรณีศึกษาลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กรมพัฒนาที่ดิน. ๒๕๕๙. รายงานการศึกษากระบวนการดำเนินงานเพื่อรองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ดำเนินงานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ กรณีศึกษาลุ่มน้ำคลองท่าทน จังหวัดนครศรีธรรมราช. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กรมพัฒนาที่ดิน. ๒๕๖๒. รายงานการศึกษากระบวนการดำเนินงานเพื่อรองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ดำเนินงานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตราส่วน ๑:๒๕,๐๐๐ กรณีศึกษาลุ่มน้ำห้วยไคร้ (บ้านดอยช้าง) จังหวัดเชียงราย. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กรมพัฒนาที่ดิน. ๒๕๖๒. รายงานการศึกษากระบวนการดำเนินงานเพื่อรองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ดำเนินงานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตราส่วน ๑:๔,๐๐๐ กรณีศึกษาลุ่มน้ำห้วยไคร้ (บ้านดอยช้าง) จังหวัดเชียงราย. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กรมพัฒนาที่ดิน. ๒๕๖๓. สถานภาพการชะล้างพังทลายของดินในประเทศไทย. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ. ๒๑๐ หน้า.

พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑. (๒๕๕๑, ๒๗ มกราคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๒๗ ก. หน้า ๑๐๖-๑๑๕.

เสถียร คามีศักดิ์. ๒๕๕๖. การเขียนคู่มือปฏิบัติงาน. สำนักงานอธิการบดี. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๕๑ หน้า. สืบค้นจาก https://person.rmutto.ac.th/template/design/download/๑๕:๕๑:๑๖.๑๔หนังสือการเขียนคู่มือปฏิบัติงาน๕๖.pdf

อภิสิทธิ์ คุณวรปัญญา. ๒๕๖๓. เทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์คู่มือปฏิบัติงาน. เอกสารประกอบการบรรยาย. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก https://science.mahidol.ac.th/scad/wp-content/uploads/๒๐๒๐/๐๔/KM๔_Manuals_TH.pdf

ภาคผนวก

สารบัญภาคผนวก

		หน้า
ภาคผนวก ๑	พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑	ผ-๑
ภาคผนวก ๒	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘	ผ-๘
ภาคผนวก ๓	ระเบียบคณะกรรมการพัฒนาที่ดินว่าด้วยวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการ-พัฒนาที่ดินจังหวัด พ.ศ. ๒๕๕๓	ผ-๑๒
ภาคผนวก ๔	คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน ที่ ๑/๒๕๕๒ เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ-พัฒนาที่ดินจังหวัด	ผ-๑๔
ภาคผนวก ๕	การอนุรักษ์ดินและน้ำ	ผ-๑๖
ภาคผนวก ๖	ตัวอย่าง ประกาศคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน ฉบับที่ .. (พ.ศ. .....) ออกตามความในพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ เรื่อง กำหนดให้พื้นที่ ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน เป็นเขตสำรวจเพื่อกำหนดบริเวณการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	ผ-๒๗
ภาคผนวก ๗	ตัวอย่าง แผนที่ท้ายประกาศคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน ฉบับที่ .. (พ.ศ. .....) เรื่อง กำหนดให้พื้นที่ ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน เป็นเขตสำรวจเพื่อกำหนดบริเวณการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มาตราส่วน ๑:	ผ-๒๘
ภาคผนวก ๘	ตัวอย่าง ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดให้พื้นที่ ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน เป็นบริเวณการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	ผ-๒๙
ภาคผนวก ๙	ตัวอย่าง แผนที่ท้ายประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดให้พื้นที่ ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน เป็นบริเวณการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มาตราส่วน ๑:	ผ-๓๐
ภาคผนวก ๑๐	ตัวอย่าง ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดให้พื้นที่ ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน เป็นเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ผ-๓๑
ภาคผนวก ๑๑	ตัวอย่าง แผนที่ท้ายประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดให้พื้นที่ ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน เป็นเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ มาตราส่วน ๑:	ผ-๓๒
ภาคผนวก ๑๒	ตัวอย่าง แผนการใช้ที่ดิน สำหรับการสำรวจเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ผ-๓๓
ภาคผนวก ๑๓	ตัวอย่าง แผนการใช้ที่ดิน สำหรับการประกาศเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ผ-๔๐
ภาคผนวก ๑๔	ตัวอย่าง แบบสอบถาม การประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและรูปแบบแนวทางคำถามสำหรับสนทนากลุ่ม	ผ-๔๕
ภาคผนวก ๑๕	ตัวอย่าง แบบสอบถาม ด้านเศรษฐกิจ-สังคม และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ผ-๔๘
ภาคผนวก ๑๖	ตัวอย่าง แบบสอบถาม โครงการศึกษาแนวทางการกำหนดบริเวณการใช้ที่ดินและการคุ้มครองพื้นที่เกษตรตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน ปีงบประมาณ ๒๕๕๘	ผ-๕๒

พระราชบัญญัติ

พัฒนาที่ดิน

พ.ศ. ๒๕๕๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑

เป็นปีที่ ๖๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาที่ดิน

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๓ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๒๖

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“การพัฒนาที่ดิน” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ต่อดินหรือที่ดินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของดินหรือที่ดิน หรือเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้สูงขึ้น และหมายความรวมถึงการปรับปรุงดินหรือที่ดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติหรือขาดความอุดมสมบูรณ์เพราะการใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อรักษาดุลธรรมชาติหรือเพื่อความเหมาะสมในการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

“การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน” หมายความว่า การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้

“ดิน” หมายความรวมถึง หิน กรวด ทราย แร่ธาตุ น้ำ และอินทรีย์วัตถุต่าง ๆ ที่เจือปนกับเนื้อดินด้วย

“ที่ดิน” หมายความว่า ที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน

“สำมะโนที่ดิน” หมายความว่า การสำรวจ ภาวะการถือครองที่ดินอย่างละเอียด รายชื่อเกษตรกร เกี่ยวกับการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร ที่อยู่อาศัย การพาณิชย์ และการอุตสาหกรรม

“เศรษฐกิจที่ดิน” หมายความว่า ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับที่ดินทางด้านเศรษฐกิจ

“เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจการอื่น ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“การชะล้างพังทลายของดิน” หมายความว่า ปรากฏการณ์ซึ่งที่ดินถูกชะล้างกัดเซาะพังทลายด้วย พลังงานที่เกิดจากน้ำ ลม หรือโดยเหตุอื่นใดให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสียเนื้อดิน หรือความอุดมสมบูรณ์ ของดิน

“การอนุรักษ์ดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ที่มุ่งให้เกิดการระวังป้องกันรักษาดินและ ที่ดิน ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษา ปรับปรุง ความอุดมสมบูรณ์ของดินและการรักษา น้ำในดินหรือบนผิวดินให้คงอยู่เพื่อรักษาดุลธรรมชาติให้เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดินในทาง เกษตรกรรม

“มาตรการวิธีกล” หมายความว่า วิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการก่อสร้างโครงสร้างทาง วิศวกรรม โดยวิธีการไถพรวนตามแนวระดับ คันดินกั้นน้ำ ขั้นบันไดดิน คูรับน้ำขอบเขา บ่อน้ำในไร่นาหรือ อื่น ๆ

“มาตรการวิธีพืช” หมายความว่า วิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยวิธีการทางพืช โดยการปลูกพืช หรือใช้ส่วนใด ๆ ของพืชทำให้เป็นแถบหรือเป็นแนว หรือปกคลุมผิวดินหรืออื่น ๆ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการพัฒนาที่ดิน

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน” ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็น รองประธานกรรมการ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อธิบดีกรมการ ปกครอง อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี อธิบดี กรมธนารักษ์ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ อธิบดีกรมป่าไม้ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง อธิบดีกรมวิชาการเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อธิบดีกรม ส่งเสริมสหกรณ์ อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรม เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และผู้ทรงคุณวุฒิ อีกไม่เกินห้าคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์สูง เป็นที่ ประจักษ์ในด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ ด้านการเกษตร หรือด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ดินเป็น กรรมการ

ให้อธิบดีกรมพัฒนาที่ดินเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้อธิบดีกรมพัฒนาที่ดินแต่งตั้ง ผู้ช่วยเลขานุการได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๖ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ หรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างหรือเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว เว้นแต่วาระที่เหลืออยู่ไม่ถึงเก้าสิบวันจะไม่แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนก็ได้

เมื่อครบกำหนดตามวาระในวรรคหนึ่ง หากยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

มาตรา ๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระมิได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๖ วรรคสอง

มาตรา ๘ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะรัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ

(๔) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๗) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง

มาตรา ๙ คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดการจำแนกประเภทที่ดิน และเสนอขอรับความเห็นชอบต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติ

(๒) วางแผนการใช้ที่ดิน การพัฒนาที่ดิน การกำหนดบริเวณการใช้ที่ดินและการกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ

(๓) ประกาศกำหนดเขตสำรวจที่ดิน และประกาศกำหนดเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำตามมาตรา ๑๗

(๔) เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ ในการให้ความช่วยเหลือ และเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้ครอบครองที่ดินตามความเหมาะสมจากการกำหนดบริเวณการใช้ที่ดินหรือการกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ

(๕) กำหนดมาตรการเพื่อการปรับปรุงดินหรือที่ดิน หรือกำหนดมาตรการเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

(๖) ให้ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งหน่วยงานพัฒนาที่ดินระดับต่าง ๆ ขึ้นในเขตท้องที่หนึ่งท้องที่ใดเพื่อช่วยเหลือทางวิชาการ สาธิต และแนะนำเกษตรกรโดยตรง ในกรณีที่มาตรการเพื่อการปรับปรุงดินหรือที่ดิน หรือมาตรการเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำตามที่คณะกรรมการกำหนดต้องใช้วิทยาการซึ่งไม่อาจนำไปแนะนำเกษตรกรด้วยวิธีการส่งเสริมได้

(๗) ออกระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับคำขอให้วิเคราะห์ตรวจสอบตัวอย่างดิน หรือคำขอให้ปรับปรุงดินหรือที่ดิน หรือคำขอให้การบริการแผนที่ ข้อมูลทางแผนที่เป็นการเฉพาะรายตามมาตรา ๒๐

(๘) ออกระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่มอบหมาย

(๙) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดินเป็นผู้ปฏิบัติงานหรือเตรียมข้อเสนอมายังคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปก็ได้

มาตรา ๑๐ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะกรรมการโดยอนุโลม

มาตรา ๑๑ ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้ ทั้งนี้ วิธีการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๒ รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดบริเวณการใช้ที่ดินตามมาตรา ๙ (๒) และให้มีแผนที่แนบท้ายประกาศด้วย แผนที่ดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งประกาศ

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่ปรากฏว่าบริเวณพื้นที่ใดมีลักษณะเป็นพื้นที่ลาดชันเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน หรือเสี่ยงต่อการเกิดดินถล่ม อันเกิดจากการกระทำของผู้เข้าไปครอบครองทำประโยชน์ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวโดยไม่เหมาะสม หรืออาจเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ หากปล่อยไว้ไม่ดำเนินการจะเกิดการชะล้างพังทลายของดินอย่างรุนแรงจนถึงขั้นเกิดดินถล่มสร้างความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้พื้นที่นั้นเป็นเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ และให้มีแผนที่แนบท้ายประกาศด้วย แผนที่ดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งประกาศ

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่ปรากฏว่าพื้นที่ใดมีการใช้หรือทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมีหรือวัตถุอื่นใดที่จะทำให้ที่ดินเกิดความเสื่อมโทรมต่อการใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาควบคุมการใช้ที่ดินบริเวณนั้น และให้มีแผนที่แนบท้ายประกาศด้วย แผนที่ดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งประกาศ

กรณีมีการปนเปื้อนเกิดขึ้น ให้ผู้กระทำการปนเปื้อนดำเนินการปรับปรุงที่ดินให้คืนสู่สภาพเดิมหรือชดเชยค่าเสียหายให้แก่รัฐหรือผู้ที่ได้รับความเสียหาย

มาตรา ๑๕ ในการออกประกาศตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ ให้กำหนดมาตรการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ ไว้ในประกาศด้วย

(๑) กำหนดมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อลดการชะล้างพังทลายของดิน และป้องกันการเกิดดินถล่ม โดยใช้มาตรการวิธีกล มาตรการวิธีพืช หรือมาตรการอื่นใดที่เหมาะสม

(๒) ห้ามกระทำการใด ๆ รวมถึงการทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารพิษที่เป็นอันตรายต่อดินหรือทำให้สภาพที่ดินเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง

(๓) กำหนดมาตรการอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพพื้นที่นั้น

ในการกำหนดมาตรการตาม (๑) (๒) และ (๓) ให้ดำเนินการจัดให้มีการรับฟังความเห็นของประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบจากการกำหนดมาตรการดังกล่าว

มาตรา ๑๖ ให้กรมพัฒนาที่ดินมีหน้าที่สำรวจและวิเคราะห์ ตรวจสอบดิน หรือที่ดินเพื่อให้ทราบถึงความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ความเหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ที่ดินหรือภาวะเศรษฐกิจที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์ในการจำแนกประเภทที่ดิน การพัฒนาที่ดิน การกำหนดบริเวณการใช้ที่ดิน การกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ และการทำสำมะโนที่ดินเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ให้กรมพัฒนาที่ดินมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการสถิติตามกฎหมายว่าด้วยสถิติในเรื่องที่เกี่ยวกับการทำสำมะโนที่ดินเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๗ เพื่อประโยชน์ในการสำรวจความอุดมสมบูรณ์ของดินตามธรรมชาติ ความเหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ คณะกรรมการจะจัดให้มีการสำรวจที่ดินและการสำรวจเพื่อกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำก็ได้

เมื่อคณะกรรมการเห็นสมควรจะสำรวจที่ดินเพื่อทราบความอุดมสมบูรณ์ของดินตามธรรมชาติ ความเหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ที่ดิน และสำรวจเพื่อกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำในท้องที่ใด ให้คณะกรรมการประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดท้องที่ที่จะดำเนินการดังกล่าว และให้มีแผนที่แนบท้ายประกาศด้วย แผนที่ดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งประกาศ

มาตรา ๑๘ ภายในเขตสำรวจความอุดมสมบูรณ์ของดินตามธรรมชาติ ความเหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ที่ดิน และเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำตามมาตรา ๑๗ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อทำการเก็บตัวอย่างดินหรือน้ำ หรือทำเครื่องหมายสำรวจไว้ในที่ดินหรือน้ำได้ตามสมควรและเท่าที่จำเป็น แต่ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน การประกาศให้ทำเป็นหนังสือปิดไว้ ณ บริเวณซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ หรือที่ทำการเขตหรือที่ว่าการอำเภอหรือที่ทำการกำนัน หรือที่ทำการแขวงซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ ทั้งนี้ ให้แจ้งกำหนดเวลาและการที่จะกระทำนั้นไว้ด้วย

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควรและในการนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๙ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๐ ผู้ใดประสงค์จะให้กรมพัฒนาที่ดินวิเคราะห์ตรวจสอบตัวอย่างดินหรือปรับปรุงดินหรือที่ดิน หรืออนุรักษ์ดินและน้ำ หรือบริการแผนที่ ข้อมูลทางแผนที่ เว้นแต่ แผนที่หรือข้อมูลทางแผนที่ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ เป็นการเฉพาะรายให้ยื่นคำขอต่อหน่วยงานพัฒนาที่ดินในท้องที่ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ หากไม่มีหน่วยงานดังกล่าวให้ยื่นต่อที่ทำการเขตหรือที่ว่าการอำเภอ

การวิเคราะห์ตรวจสอบตัวอย่างดินหรือปรับปรุงดินหรือที่ดิน หรืออนุรักษ์ดินและน้ำ หรือบริการแผนที่ หรือข้อมูลทางแผนที่ตามวรรคหนึ่ง รวมทั้งการวิเคราะห์ตรวจสอบตัวอย่างดินเพื่อปรับปรุงดินหรือที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมของเกษตรกร ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขและเสียค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๑ ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ หรือขัดขวางพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการตามมาตรา ๑๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๒ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ดัดแปลง เคลื่อนย้าย หรือถอดถอนเครื่องหมายสำรวจซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ทำไว้ตามมาตรา ๑๘ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๓ บรรดากฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๒๖ ให้คงมีผลใช้บังคับต่อไปได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๒๔ ให้คณะกรรมการพัฒนาที่ดินตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๒๖ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาที่ดินตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๒๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงและประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์
นายกรัฐมนตรี

<u>หมายเหตุ :-</u> เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว มีบทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมกับสภาวการณ์ในปัจจุบันและโดยที่ปัจจุบันมีปัญหาความเสื่อมโทรมของดินเพราะไม่มีการอนุรักษ์ดินและน้ำ ทำให้เกิดการชะล้าง

พังทลายของดินก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งไม่มีบทบัญญัติให้หน่วยงานของรัฐสามารถเข้าไปดำเนินการป้องกันรักษาสภาพพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดแผ่นดินถล่มและเกิดการชะล้างพังทลายของดินอย่างรุนแรง และเพื่อให้การใช้ที่ดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด สมควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับการสำรวจความอุดมสมบูรณ์ของดินตามธรรมชาติ ความเหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการกำหนดการอนุรักษ์ดินและน้ำ การวิเคราะห์ตรวจสอบตัวอย่างดิน หรือการปรับปรุงดินหรือที่ดิน ตลอดจนกำหนดมาตรการห้ามกระทำการใด ๆ รวมถึงการทำให้ที่ดินเกิดการปนเปื้อนของสารเคมีหรือวัตถุอื่นใด จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
พ.ศ. ๒๕๔๘

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐและประชาชน รวมตลอดทั้งเป็นแนวทางในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการของรัฐอย่างกว้างขวาง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. ๒๕๓๙

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“โครงการของรัฐ” หมายความว่า การดำเนินโครงการของหน่วยงานของรัฐอันเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจหรือสังคม ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐหรือโดยวิธีการให้สัมปทานหรืออนุญาตให้บุคคลอื่นทำ ทั้งนี้ บรรดาที่มีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย วิถีชีวิต หรือส่วนได้เสียเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นใดของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ

“ผู้มีส่วนได้เสีย” หมายความว่า ผู้ซึ่งอาจได้รับความเดือดร้อนหรือความเสียหายโดยตรงจากการดำเนินงานตามโครงการของรัฐ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวง และให้หมายรวมถึงนายกรัฐมนตรีในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาของสำนักนายกรัฐมนตรีและส่วนราชการที่มีฐานะเป็น กรมซึ่งไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง

ข้อ ๕ ก่อนเริ่มดำเนินการโครงการของรัฐ หน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการต้องจัดให้มีการเผยแพร่ข้อมูลตามข้อ ๗ ให้ประชาชนทราบ และจะรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีตามข้อ ๙ ด้วยก็ได้

หน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการของรัฐที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อประชาชน เป็นส่วนรวมต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีตามข้อ ๙ ก่อนเริ่มดำเนินการ

ข้อ ๖ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐมิได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนเริ่มดำเนินการโครงการของรัฐตามข้อ ๕ วรรคหนึ่ง เมื่อผู้มีส่วนได้เสียร้องขอ รัฐมนตรีสำหรับราชการส่วนกลาง ผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับราชการส่วนภูมิภาคหรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสำหรับราชการของกรุงเทพมหานคร จะสั่งหน่วยงานของรัฐให้รับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนก็ได้ ในกรณีเช่นนั้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยเร็ว

ข้อ ๗ ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการของรัฐที่หน่วยงานของรัฐต้องเผยแพร่แก่ประชาชนอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้

(๑) เหตุผลความจำเป็น และวัตถุประสงค์ของโครงการ

(๒) สาระสำคัญของโครงการ

(๓) ผู้ดำเนินการ

(๔) สถานที่ที่จะดำเนินการ

(๕) ขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการ

(๖) ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ

(๗) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่ประชาชนที่อยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพอยู่ในสถานที่ที่จะดำเนินโครงการและพื้นที่ใกล้เคียง และประชาชนทั่วไป รวมทั้งมาตรการป้องกัน แก้ไข หรือเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากผลกระทบดังกล่าว

(๘) ประมาณการค่าใช้จ่าย ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐจะเป็นผู้ดำเนินโครงการของรัฐเองให้ระบุที่มาของเงินที่จะนำมาใช้จ่ายในการดำเนินโครงการนั้นด้วย

ให้หน่วยงานของรัฐประกาศข้อมูลที่ต้องเผยแพร่แก่ประชาชนตามวรรคหนึ่งในระบบเครือข่ายสารสนเทศที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจัดให้มีขึ้นตามระเบียบนี้ด้วย

ข้อ ๘ ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หน่วยงานของรัฐต้องมุ่งให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโครงการของรัฐ และรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการนั้นรวมตลอดทั้งความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่ประชาชนด้วย

หน่วยงานของรัฐจะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนไปพร้อมกับการเผยแพร่ข้อมูลแก่ประชาชนก็ได้

ข้อ ๙ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามข้อ ๘ อาจใช้วิธีการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้

(๑) การสำรวจความคิดเห็น ซึ่งอาจทำโดยวิธีดังต่อไปนี้

(ก) การสัมภาษณ์รายบุคคล

(ข) การเปิดให้แสดงความคิดเห็นทางไปรษณีย์ ทางโทรศัพท์หรือโทรสาร ทางระบบเครือข่ายสารสนเทศ หรือทางอื่นใด

(ค) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมารับข้อมูลและแสดงความคิดเห็นต่อหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโครงการ

(ง) การสนทนากลุ่มย่อย

(๒) การประชุมปรึกษาหารือ ซึ่งอาจทำได้โดยวิธีดังต่อไปนี้

(ก) การประชาพิจารณ์

(ข) การอภิปรายสาธารณะ

(ค) การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

(ง) การประชุมเชิงปฏิบัติการ

(จ) การประชุมระดับตัวแทนของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสีย

(๓) วิธีอื่นที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด

ข้อ ๑๐ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยวิธีอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ในข้อ ๙ จะทำให้การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนบรรลุวัตถุประสงค์ตามข้อ ๘ หน่วยงานของรัฐจะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยวิธีนั้นก็ได้ แต่เมื่อดำเนินการแล้ว ให้แจ้งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทราบด้วย

ข้อ ๑๑ ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หน่วยงานของรัฐต้องประกาศให้ประชาชนทราบถึงวิธีการรับฟังความคิดเห็น ระยะเวลา สถานที่ ตลอดจนรายละเอียดอื่นที่เพียงพอแก่การที่ประชาชนจะเข้าใจและสามารถแสดงความคิดเห็นได้

ประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้ปิดไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่ปิดประกาศของหน่วยงานของรัฐและสถานที่ที่จะดำเนินโครงการของรัฐนั้นเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนเริ่มดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และให้ประกาศในระบบเครือข่ายสารสนเทศที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจัดให้มีขึ้นตามระเบียบนี้ด้วย

ข้อ ๑๒ เมื่อดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และประกาศให้ประชาชนทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ให้นำความในข้อ ๑๑ วรรคสอง มาใช้บังคับแก่การประกาศตามข้อนี้โดยอนุโลม

ข้อ ๑๓ เมื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนแล้วปรากฏว่าการดำเนินโครงการของรัฐโครงการใดอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนมากกว่าข้อมูลที่เผยแพร่แก่ประชาชนตามข้อ ๗ (๗) ถ้ายังมีความจำเป็นต้องดำเนินโครงการดังกล่าวต่อไป หน่วยงานของรัฐต้องกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไข หรือเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากผลกระทบดังกล่าวเพิ่มขึ้นตามความเหมาะสมก่อนเริ่มดำเนินการโครงการของรัฐนั้นและประกาศให้ประชาชนทราบ

ให้นำความในข้อ ๑๑ วรรคสอง มาใช้บังคับแก่การประกาศตามข้อนี้โดยอนุโลม

ข้อ ๑๔ ระเบียบนี้ไม่ใช้บังคับแก่

(๑) โครงการของรัฐที่กฎหมายบัญญัติวิธีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หรือผู้มีส่วนได้เสียไว้เป็นการเฉพาะ

(๒) โครงการของรัฐที่เริ่มดำเนินการไปแล้วก่อนวันที่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ

ข้อ ๑๕ ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมีหน้าที่กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุนช่วยเหลือ และแนะนำหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการตามระเบียบนี้ รวมทั้งให้มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำและเผยแพร่แนวทางการเผยแพร่ข้อมูลและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนให้หน่วยงานของรัฐทราบ โดยจะจัดให้มีการสัมมนาหรือฝึกอบรมเป็นครั้งคราวด้วยก็ได้

(๒) ศึกษาหรือวิจัยเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการให้ข้อมูลและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

(๓) จัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการประกาศ รวบรวม และให้บริการข้อมูลที่เผยแพร่แก่ประชาชนและข้อมูลเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบนี้

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจะเชิญผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการให้ข้อมูลและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมาให้ข้อมูล ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะด้วยก็ได้

ข้อ ๑๖ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๘
พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร
นายกรัฐมนตรี

ระเบียบคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน
ว่าด้วยวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด พ.ศ. ๒๕๕๓

ด้วยในคราวประชุมคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๓ ที่ประชุมได้มีมติให้คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน ออกระเบียบวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ (๘) และ มาตรา ๑๑ คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน จึงออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการพัฒนาที่ดินว่าด้วยวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด พ.ศ. ๒๕๕๓”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดมีอานาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณากลั่นกรองการจำแนกประเภทที่ดิน

(๒) พิจารณากลั่นกรองการประกาศกำหนดเขตสำรวจที่ดิน การประกาศเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำ และประกาศเขตสำรวจเพื่อกำหนดบริเวณการใช้ที่ดิน

(๓) พิจารณากลั่นกรองการวางแผนการใช้ที่ดิน การพัฒนาที่ดิน การกำหนดบริเวณการใช้ที่ดิน และการกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ

(๔) พิจารณากลั่นกรองการประกาศเขตสำรวจควบคุมการใช้ที่ดินที่มีการใช้ หรือทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมีหรือวัตถุอื่นใดที่จะทำให้ที่ดินเกิดความเสื่อมโทรมต่อการใช้ประโยชน์ทางการเกษตร และการประกาศเขตควบคุมการใช้ที่ดิน

(๕) แต่งตั้งบุคคลหรือคณะทำงานได้ตามความจำเป็น

(๖) รายงานผลการพิจารณากลั่นกรองต่อคณะกรรมการให้ความเห็นชอบ

(๗) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ข้อ ๔ ในการพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดตามข้อ ๓ ในส่วนที่เกี่ยวกับการจำแนกประเภทที่ดิน ตามมาตรา ๙ (๑) การประกาศกำหนดบริเวณการใช้ที่ดิน การประกาศกำหนดเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ การประกาศควบคุมการใช้ที่ดิน ตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ เพื่อกำหนดมาตรการอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ นั้น ให้คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะเรื่องขึ้นประกอบด้วยส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่ รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนแล้วจัดทำรายงานผลการดำเนินการเสนอต่อคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดเพื่อประกอบการพิจารณา

ข้อ ๕ เมื่อคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดได้รับรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงจากคณะทำงานเฉพาะเรื่องแล้วให้ดำเนินการจัดประชุมเพื่อพิจารณา ภายใน ๔๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่องผลเป็นประการใดให้รายงานต่อคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน

ข้อ ๖ ในการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดให้นำบทบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินพิจารณาทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดโดยอนุโลม

ข้อ ๗ ให้อธิบดีกรมพัฒนาที่ดินรักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

(ลงนาม) ศุภชัย โพธิ์สุ

(นายศุภชัย โพธิ์สุ)

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปฏิบัติราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ประธานคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน

คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน

ที่ ๑ / ๒๕๕๒

เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด

เพื่อให้การพัฒนาที่ดินเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ และมติคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๒ จึงแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด ประกอบด้วย

๑. ผู้ว่าราชการจังหวัด	ประธานอนุกรรมการ
๒. ปลัดจังหวัด	รองประธานอนุกรรมการ
๓. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด	อนุกรรมการ
๔. นายกเทศมนตรีหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้อง	อนุกรรมการ
๕. ผู้แทนกองทัพภาคที่รับผิดชอบในพื้นที่	อนุกรรมการ
๖. หัวหน้าสำนักงานจังหวัด	อนุกรรมการ
๗. เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด	อนุกรรมการ
๘. โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	อนุกรรมการ
๙. นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอในเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง	อนุกรรมการ
๑๐. ธนารักษ์พื้นที่	อนุกรรมการ
๑๑. ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	อนุกรรมการ
๑๒. ผู้แทนกรมป่าไม้	อนุกรรมการ
๑๓. ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด	อนุกรรมการ
๑๔. ผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่	อนุกรรมการ
๑๕. เกษตรและสหกรณ์จังหวัด	อนุกรรมการ
๑๖. เกษตรจังหวัด	อนุกรรมการ
๑๗. ปฏิรูปที่ดินจังหวัด	อนุกรรมการ
๑๘. ผู้อำนวยการโครงการชลประทาน (จังหวัด)	อนุกรรมการ
๑๙. ผู้อำนวยการเขตเกษตรเศรษฐกิจ	อนุกรรมการ
๒๐. ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดิน เขตที่รับผิดชอบในพื้นที่	อนุกรรมการ
๒๑. ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการ
๒๒. ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด	อนุกรรมการและเลขานุการ
๒๓. เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะอนุกรรมการดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑) พิจารณากลั่นกรองการจำแนกประเภทที่ดิน

๒) พิจารณากลั่นกรองการประกาศกำหนดเขตสำรวจที่ดิน การประกาศเขตสำรวจ การอนุรักษ์ดินและน้ำ และประกาศเขตสำรวจเพื่อกำหนดบริเวณการใช้ที่ดิน

๓) พิจารณากลั่นกรองการวางแผนการใช้ที่ดิน การพัฒนาที่ดิน การกำหนดบริเวณการใช้ที่ดิน และการกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ

๔) พิจารณากลั่นกรองการประกาศเขตสำรวจควบคุมการใช้ที่ดินที่มีการใช้ หรือทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมี หรือวัตถุอื่นใดที่จะทำให้ที่ดินเกิดความเสื่อมโทรมต่อการใช้ประโยชน์ทางการเกษตร และการประกาศเขตควบคุมการใช้ที่ดิน

๕) แต่งตั้งบุคคลหรือคณะทำงานได้ตามความจำเป็น

๖) รายงานผลการพิจารณากลั่นกรองต่อคณะกรรมการพัฒนาที่ดินเพื่อให้ความเห็นชอบ

๗) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการพัฒนาที่ดินมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๒

(ลงนาม) ธีระ วงศ์สมุทร

(นายธีระ วงศ์สมุทร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ประธานคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน

“การอนุรักษดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใดๆ ต่อดินหรือที่ดินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของดินหรือที่ดิน หรือเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้สูงขึ้น และให้หมายความรวมถึงการปรับปรุงดินหรือที่ดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ ตามธรรมชาติหรือขาดความอุดมสมบูรณ์เพราะการใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อรักษาดุลธรรมชาติ หรือเพื่อความเหมาะสมในการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

สำหรับมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำในปัจจุบันที่ใช้กันอยู่สามารถแบ่งออกตามลักษณะของมาตรการได้เป็น ๒ ประเภท มาตรการทางวิธีกล มาตรการวิธีพืช

๑. มาตรการทางวิธีกล

มาตรการวิธีกลเป็นวิธีการควบคุมน้ำไหลบ่าหน้าดิน โดยการสร้างสิ่งกีดขวางความลาดเทของพื้นที่และทิศทางการไหลของน้ำ ช่วยลดและชะลอความเร็วของกระแสน้ำ เป็นวิธีการอนุรักษ์ที่ดินและน้ำค่อนข้างถาวรและมีประสิทธิภาพสูง มาตรการวิธีกลมีหลายวิธีเช่น

๑.๑ การไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ

การไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับเป็นการไถพรวน หวาน ปลูก และเก็บเกี่ยวพืชไปตามแนวระดับขวางความลาดเทของพื้นที่

๑.๒ คันดิน

คันดินเป็นสิ่งก่อสร้างที่สร้างขวางความลาดเทของพื้นที่ โดยพื้นที่จะถูกแบ่งออก เป็นช่วงๆ เพื่อเก็บกักน้ำไหลบ่าในแต่ละช่วงหรือเบนน้ำไหลบ่าออกไปจากพื้นที่

๑.๓ คันดินเบนน้ำ

คันดินเบนน้ำเป็นคันดินขนาดใหญ่ที่สร้างขึ้นขวางความลาดเทของพื้นที่โดยมีการลดระดับเพื่อเบนน้ำที่ไหลบ่าลงมาจากพื้นที่ด้านบนไปยังทางระบายน้ำ

๑.๔ ขั้นบันไดดิน

ขั้นบันไดดิน เป็นการปรับพื้นที่เป็นขั้นๆ ต่อเนื่องกันคลายขั้นบันได

๑.๕ คูรับน้ำขอบเขา

คูรับน้ำขอบเขาเป็นคูรับน้ำที่สร้างบริเวณขอบเขาตามแนวระดับหรือลดระดับ เป็นรูปสามเหลี่ยมหรือรูปสี่เหลี่ยมคางหมู ระยะห่างของคูขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศและสิ่งแวดล้อม

๑.๖ ทางระบายน้ำ

ทางระบายน้ำเป็นสิ่งก่อสร้างที่ สร้างขึ้นเพื่อรับน้ำจากพื้นที่ต่างๆ ซึ่งถูกเบนมาเพื่อให้ไหลไปยังแหล่งที่ต้องการ เช่น อ่างเก็บน้ำ ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และแหล่งน้ำธรรมชาติ เป็นต้น ทางระบายน้ำแบ่งออกเป็น

๑.๗ สิ่งก่อสร้างชะลอความเร็วของน้ำในทางระบายน้ำ

สิ่งก่อสร้างชะลอความเร็วของน้ำในทางระบายน้ำ เป็นสิ่งก่อสร้างเป็นช่วงๆ ในทางระบายน้ำที่ก่อสร้างขึ้นใหม่หรือปรับปรุงจากร่องน้ำธรรมชาติ เพื่อใช้ในการชะลอความเร็วของน้ำไม่ให้กัดเซาะทำความเสียหายแก่ทางระบายน้ำ

๑.๘ บ่อดักตะกอน

บ่อดักตะกอนเป็นบ่อขนาดเล็กที่สร้างขึ้นเพื่อดักตะกอนที่ไหลมาตามทางระบายน้ำ ก่อนลงสู่บ่อน้ำประจำไร่นา

๑.๙ บ่อน้ำในไร่นา

บ่อน้ำในไร่นาเป็นพื้นที่ที่สร้างขึ้นโดยการขุดหรือทำคันดินล้อมรอบสำหรับเก็บกักน้ำไว้ใช้ในพื้นที่การเกษตร หรือถมดินขวางกั้นทางเดินน้ำหรือร่องน้ำ

ทางน้ำล้น เป็นอาคารระบายน้าล้น สำหรับควบคุมระดับน้ำในอ่างเก็บน้ำไม่ให้สูงจนล้นข้ามสันเขื่อน เมื่อน้ำในอ่างเก็บน้ำถูกเก็บไว้ถึงระดับที่ต้องการแล้ว หากว่ายังมีฝนตก หรือมีน้ำไหลลงมาอีกก็จะถูกระบายทิ้งไปทางด้านท้ายเขื่อน ผ่านอาคารระบายน้ำล้นนี้

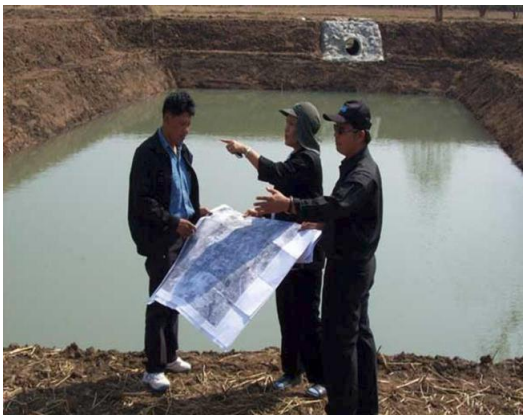

๑.๑๐ ทางลำเลียงในไร่นา

ทางลำเลียงในไร่นา หมายถึงทางลำเลียงที่สร้างโดยการทำคันดินให้มีขนาดใหญ่ขึ้นสำหรับใช้เป็นทางลำเลียงผลิตผลการเกษตรสู่ตลาด

โครงสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ นอกจากมาตรการวิธีกลดังกล่าวแล้ว กรมพัฒนาที่ดินได้กำหนดโครงสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำแบบมาตรฐานสำหรับแนะนำใช้ในพื้นที่ของเกษตรกรและเขตพัฒนาที่ดิน ไว้ดังนี้

คันดินแบบที่ ๑ เป็นคันดินเบนน้ำเพื่อป้องกันน้ำไหลบ่าลงสู่พื้นที่เกษตรกรรม ควรใช้บนพื้นที่ที่มีความลาดเทไม่เกิน ๑๕% ปริมาตรดิน ขุด-ถม ประมาณ ๒.๔ ลูกบาศก์เมตร/เมตร

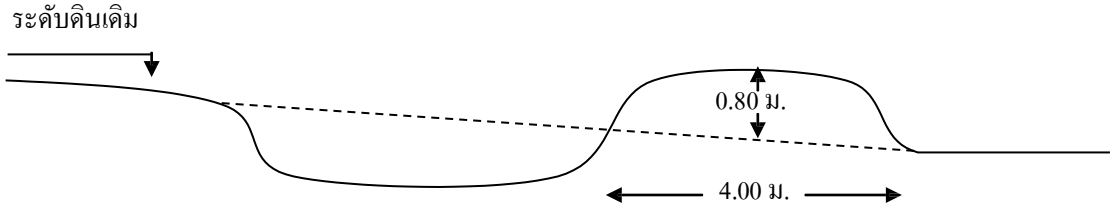

คันดินแบบที่ ๒ เป็นคันดินเก็บกักน้ำควรใช้กับพื้นที่ดินร่วนปนทราย มีความลาดเทประมาณ ๓-๑๕% ปริมาตรดิน ขุด-ถม ประมาณ ๑.๒ ลูกบาศก์เมตร/เมตร

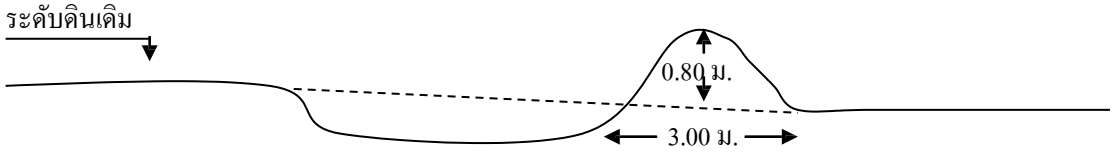

คันดินแบบที่ ๓ เป็นคันดินฐานกว้าง ควรใช้กับพื้นที่ดินร่วนปนทราย มีความลาดเทไม่เกิน ๘% ปริมาตรดิน ขุด-ถม ประมาณ ๑.๕ ลูกบาศก์เมตร/เมตร

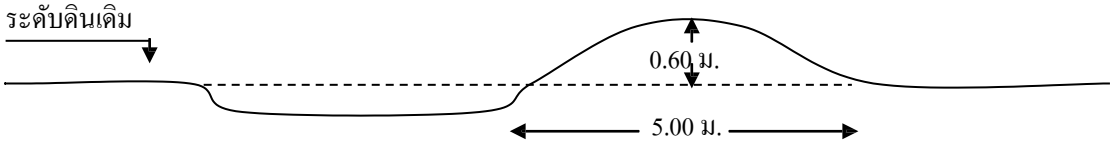

คันดินแบบที่ ๔ เป็นคันดินฐานแคบ ควรใช้กับพื้นที่ดินร่วนปนทรายที่มีความลาดเทประมาณ ๓-๑๕% ปริมาตรดิน ขุด-ถม ประมาณ ๐.๖ ลูกบาศก์เมตร/เมตร

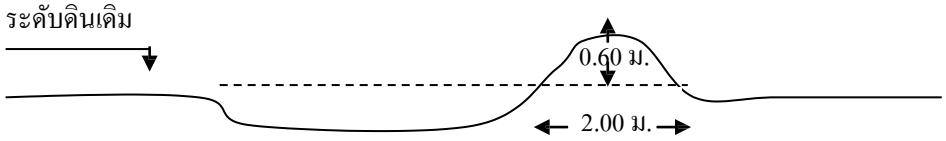

คันดินแบบที่ ๕ เป็นคันคูรับน้ำรอบเขา ควรใช้กับพื้นที่ที่มีความลาดเทไม่เกิน ๓๕% ปริมาตรดินขุด-ถม ประมาณ ๐.๓ ลูกบาศก์เมตร/เมตร

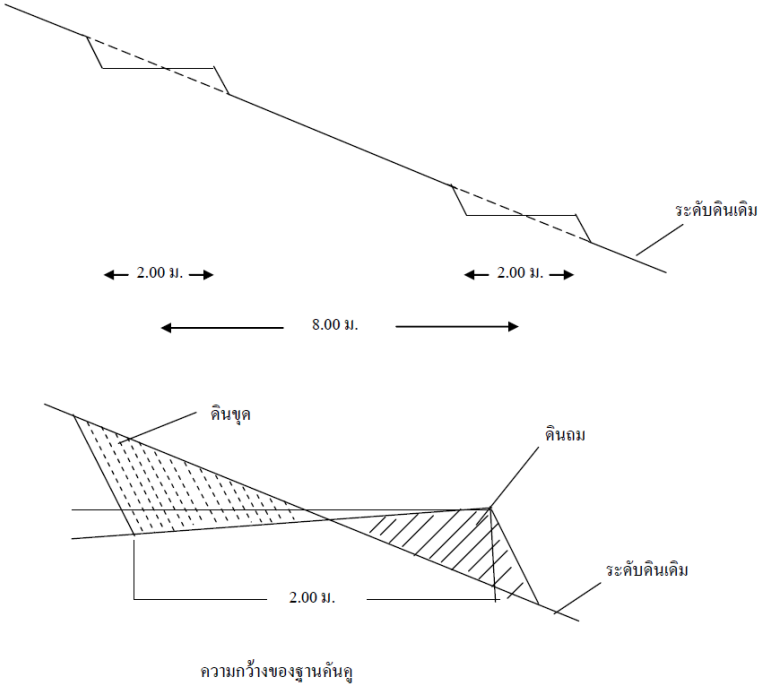

ความกว้างของฐานคันคู

คันดินแบบที่ ๖ คันคูรับน้ำรอบเขาควรใช้กับพื้นที่ ๆ มีความลาดเทมากกว่า ๓๕% ปริมาตรดินขุด-ถม ประมาณ ๐.๒ ลูกบาศก์เมตร/เมตร

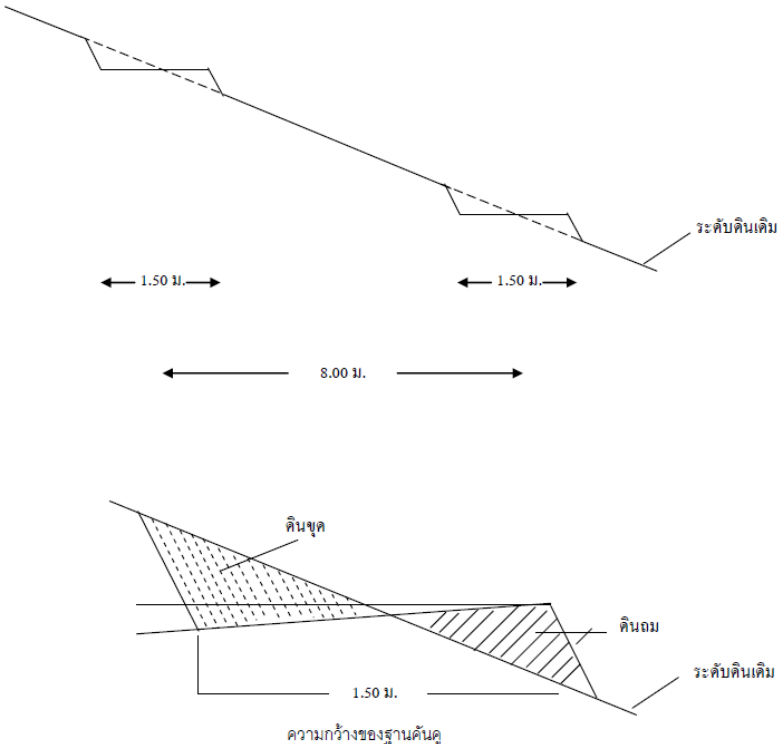

ความกว้างของฐานคันคู

การปรับรูปแปลงนาลักษณะที่ ๑ ก่อสร้างโดยการลบคันนาเดิมซึ่งมีขนาดเล็กและเป็นผืนนาแปลงเล็ก แปลงน้อยแล้วสร้างคันนาขึ้นมาใหม่โดยให้มีขนาดกว้างและสูงกว่าเดิม เป็นคันดินที่สร้างขึ้นโดยให้ระดับของดินอยู่ในระดับเดียวกัน วัตถุประสงค์เพื่อเก็บกักน้ำที่ไหลบ่ามาไว้เป็นช่วง ๆ มีลักษณะเหมือนคันนา บนตัวคันนาสามารถปลูกพืชชนิดต่าง ๆ เช่น ไม้ผล-ไม้ยืนต้น พืชไร่ และพืชผัก ความสูงและความกว้างของคันนาหรือคันดินจะผันแปรไปตามลักษณะดิน พื้นที่ดินและลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมาหรือปริมาณน้ำที่จะเก็บกักหรือระบายออก

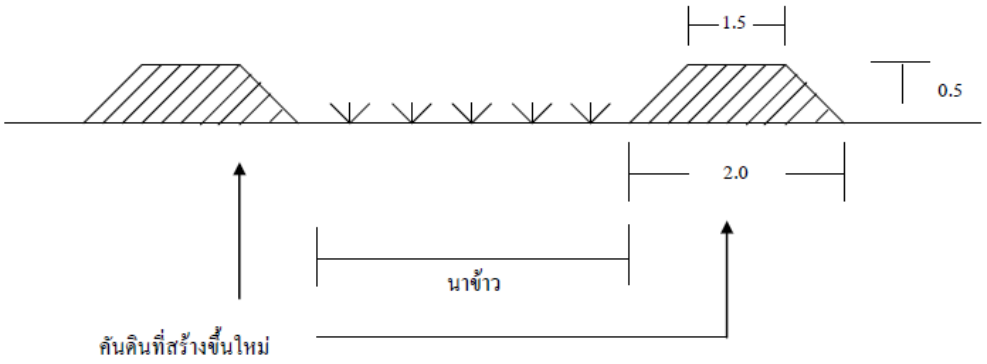

การปรับรูปแปลงนาลักษณะที่ ๒ มีลักษณะเป็นคันดินที่สร้างขึ้นโดยให้ระดับของคันดินอยู่ในระดับเดียวกันตลอด เช่นเดียวกับแบบที่ ๑ แต่มีการขุดคูน้ำเพื่อเก็บกักน้ำและระบายน้ำ โดยการขุดดินทำเป็นคูแล้วเอาดินนั้นขึ้นมาทับถมเป็นคันดิน วัตถุประสงค์เพื่อเก็บกักน้ำ ระบายน้ำและส่งน้ำในแปลงปลูกพืช บนคันดินยังสามารถปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับแบบที่ ๑ การใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่ของพื้นที่ยังใช้เพื่อทำนา สำหรับลักษณะความลึกและความกว้างของคูที่จะขุดดินขึ้นมาถมเป็นคันจะผันแปรไปตามลักษณะดิน

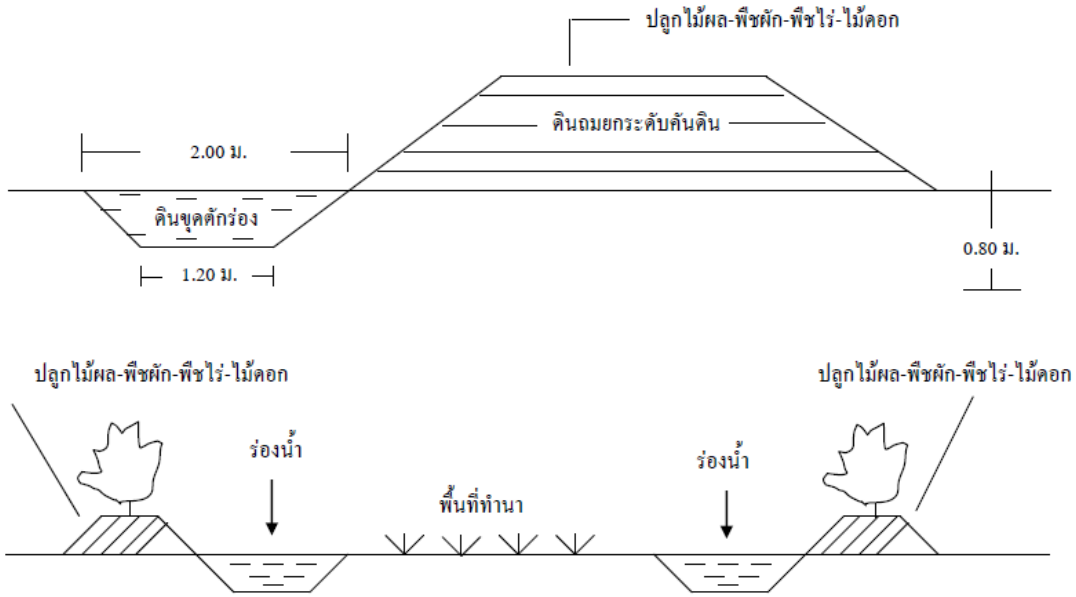

การปรับรูปแปลงนาลักษณะที่ ๓ มีลักษณะเหมือนคันดินที่สร้างขึ้นโดยให้ระดับของคันดินอยู่ในระดับเดียวกัน ทำโดยการขุดดินขึ้นให้เป็นคูน้ำทั้งสองด้านแล้วนำดินนั้นมาถมเป็นคันดิน วัตถุประสงค์เพื่อเก็บกักน้ำและระบายน้ำในพื้นที่ราบและราบลุ่ม บนคันดินสามารถปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ไม้ผล-ไม้ยืนต้นแบบแถวเดียวขนาดของร่องปลูกไม้ผลจะผันแปรไปตามลักษณะดิน การปรับรูปแปลงนาลักษณะที่ ๓ นี้สามารถออกแบบต่อเนื่องทาเป็นแปลงใหญ่ ๆ ได้

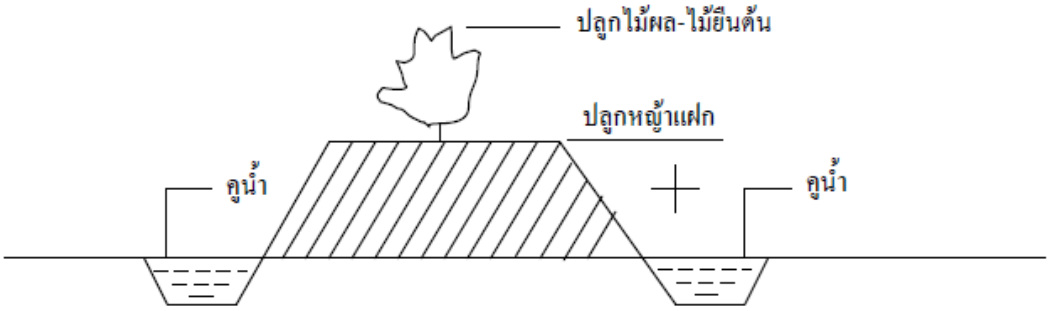

๒ มาตรการวิธีพืช

มาตรการวิธีพืชเป็นวิธีการที่เพิ่มความหนาแน่นของพืช การคุมดิน การป้องกันเม็ดฝนกระทบผิวดิน ตลอดจนการปรับปรุงบำรุงดิน มีการลงทุนต่ำ ซึ่งเกษตรกรสามารถปฏิบัติได้เองโดยใช้พืชพวกตระกูลถั่วบำรุงดิน หญ้าเลี้ยงสัตว์ หรือหญ้าธรรมชาติปลูกเป็นแถบขวางความลาดเทของพื้นที่ หรือปลูกพืชคลุมดิน หรือการใช้ระบบการปลูกพืชแบบผสมผสาน เพื่อลดความรุนแรงของเม็ดฝน ดักตะกอนดิน และชะลอความเร็วของน้ำ มีหลายวิธีการ เช่น

๒.๑ การปลูกพืชคลุมดิน

การปลูกพืชคลุมดินเป็นการปลูกหญ้าหรือพืชตระกูลถั่วคลุมดินซึ่งเมื่อปลูกแล้วจะปกคลุมผิวหน้าดินช่วยควบคุมการชะล้างพังทลายของดินและปรับปรุงบำรุงดิน

๒.๒ การปลูกพืชปุ๋ยสด

การปลูกพืชปุ๋ยสดเป็นการปลูกพืชตระกูลถั่วเพื่อไถกลบคลุกเคล้ากับดิน

๒.๓ การปลูกพืชสลับเป็นแถบ

การปลูกพืชสลับเป็นแถบเป็นการปลูกพืชที่มีระยะปลูกถี่และห่างเป็นแถบสลับกันขวางความลาดเทของพื้นที่ตามแนวระดับหรือไม่เป็นไปตามแนวระดับก็ได้

๒.๔ การปลูกพืชระหว่างแถบไม้พุ่มบำรุงดิน

การปลูกพืชระหว่างแถบไม้พุ่มบำรุงดิน เป็นการปลูกพืชระหว่างแถบไม้พุ่มบำรุงดินซึ่งปลูกตามแนวระดับ

๒.๕ คันซากพืช

คันซากพืชเป็นการนำซากพืชที่ เกิดจากการบุกเบิกพื้นที่หรือที่เหลือหลังการเก็บเกี่ยวแล้วนำมาวางสุมรวมกันให้สูงประมาณ ๕๐ ซม. เป็นคันตามแนวระดับไว้เป็นระยะๆ ห่างกัน ประมาณ ๒๐-๔๐ เมตร หรือตามแนวคันดินกั้นน้ำ

๒.๖ ไม้บังลม

ไม้บังลมเป็นแถบต้นไม้หรือหญ้าสูงที่ปลูกเป็นระยะๆโดยมีระยะห่างของแถบที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการสูญเสียดิน สูญเสียน้ำและผลเสียหายที่จะเกิดแก่พืชอันเนื่องมาจากแรงลม

ตัวอย่าง

ประกาศคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน
ฉบับที่ .. (พ.ศ. ....)
ออกตามความในพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑
เรื่อง กำหนดให้พื้นที่ ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน
เป็นเขตสำรวจเพื่อกำหนดบริเวณการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ด้วยกรมพัฒนาที่ดินมีความจำเป็นที่จะต้องทำการสำรวจเพื่อให้ทราบถึงความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติของดินและความเหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการพิจารณากำหนดบริเวณการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ .ศ. ๒๕๕๑ คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน จึงได้มีมติในคราวการประชุม ครั้งที่ ../.... เมื่อวันที่ .....

กำหนดให้พื้นที่ ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน เป็นเขตสำรวจเพื่อกำหนดบริเวณการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ประกาศฉบับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

(.....)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ประธานคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน

ตัวอย่าง

แผนที่ท้ายประกาศคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน
ฉบับที่ ..... (พ.ศ. .....)
เรื่อง กำหนดให้พื้นที่ ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน
เป็นเขตสำรวจเพื่อกำหนดบริเวณการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
มาตราส่วน ๑: ....

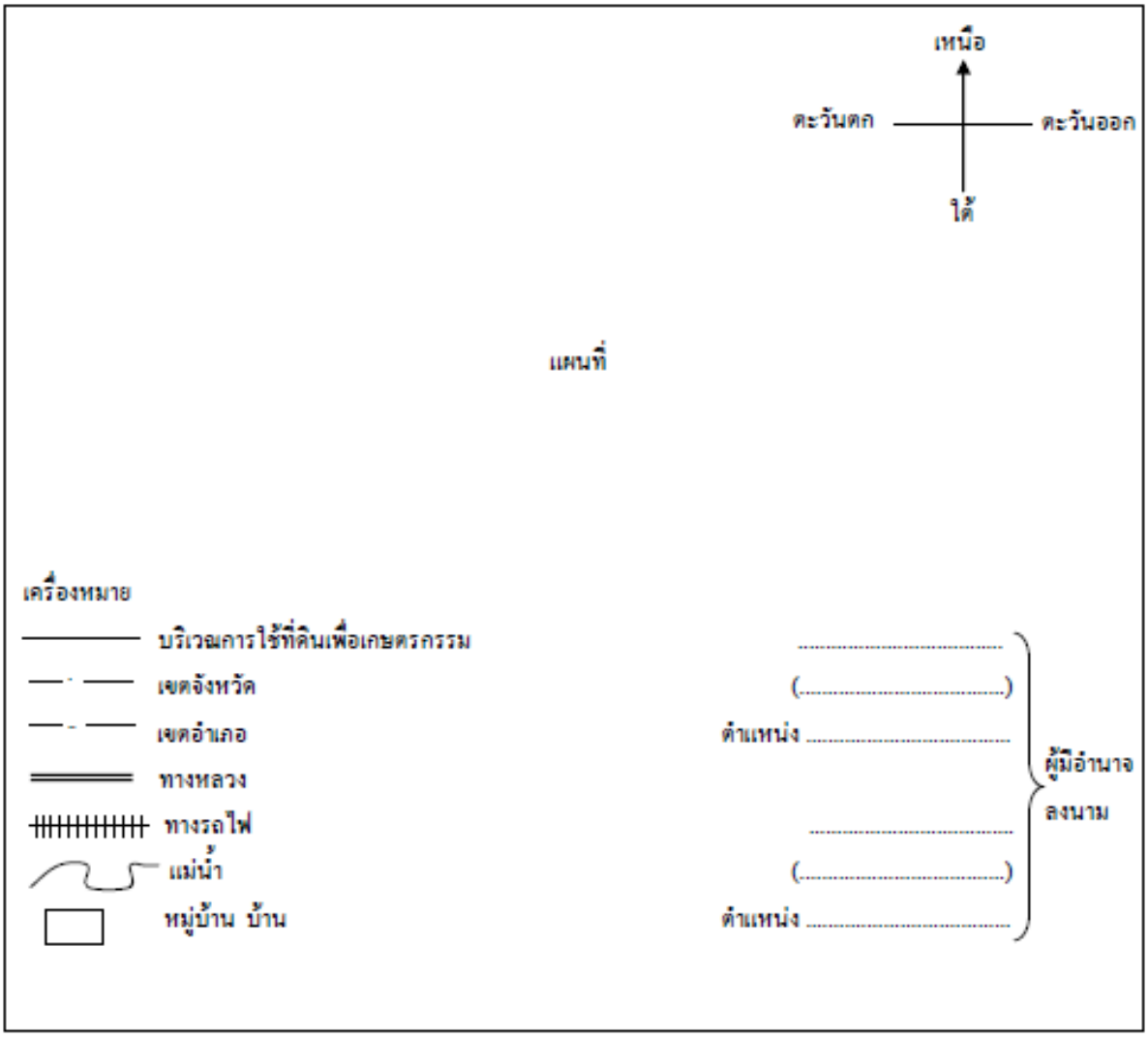

ตัวอย่าง

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง กำหนดให้พื้นที่ ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน
เป็นบริเวณการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ด้วยปรากฏว่าในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน ดินมีความเหมาะสมต่อการเกษตรและรัฐได้ลงทุนจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อการเกษตรไว้เรียบร้อยจนสามารถใช้ทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน ออกประกาศเพื่อกำหนดให้พื้นที่ ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน เป็นบริเวณการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ประกาศฉบับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

(.....)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ประธานคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน

หมายเหตุ ในการประกาศกำหนดบริเวณตามมาตรา ๑๒ ให้กำหนดมาตรการอย่างใดอย่างหนึ่งลงไปในประกาศด้วย

ตัวอย่าง

แผนที่ท้ายประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง กำหนดให้พื้นที่ ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน
เป็นบริเวณการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
มาตราส่วน ๑: ....

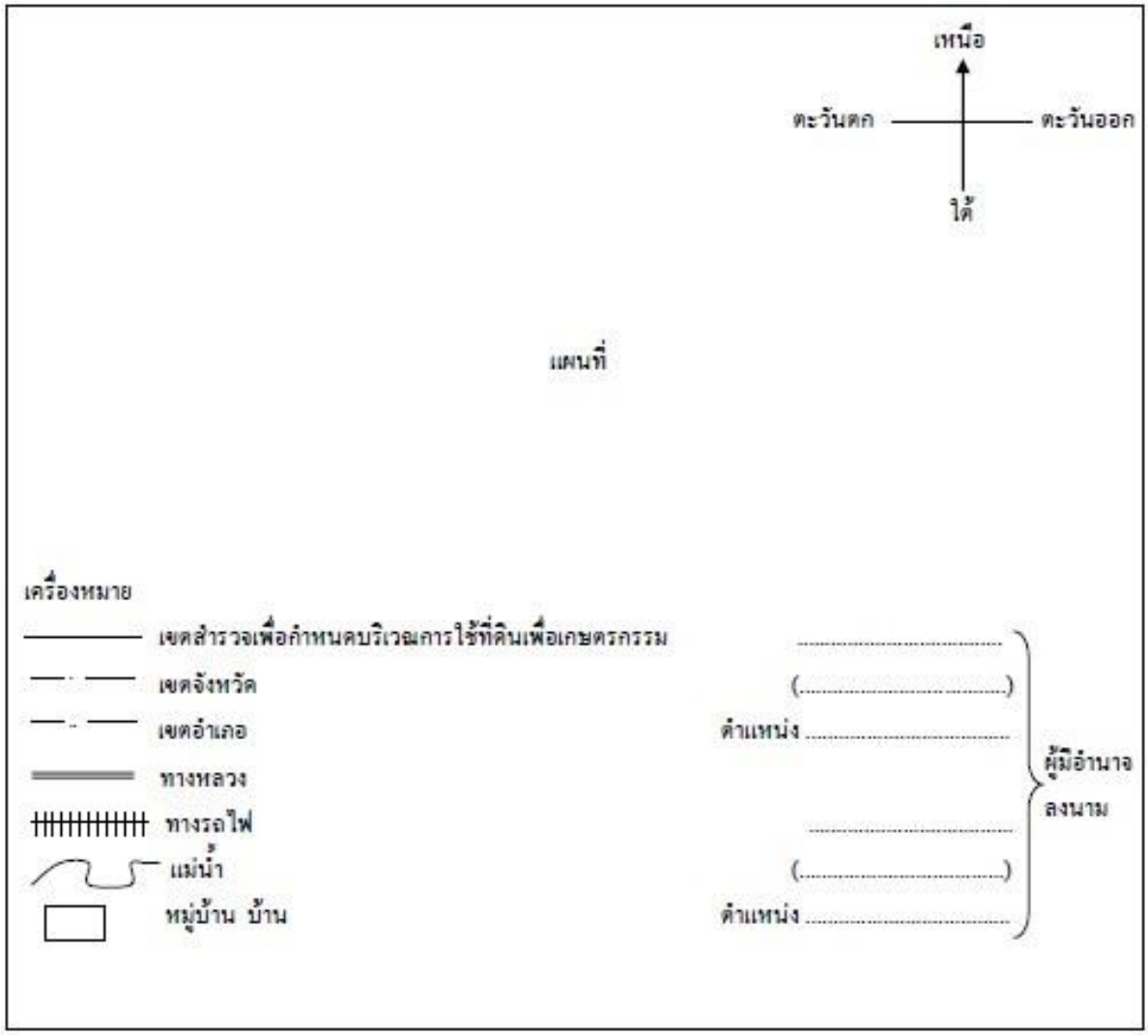

ตัวอย่าง

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง กำหนดให้พื้นที่ ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน
เป็นเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ด้วยปรากฏว่าในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน ได้เกิดการ การชะล้างพังทลายของดินขึ้นอย่างรุนแรงและมีแนวโน้มว่าจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นอันจะมีผลให้ทรัพยากรที่ดินของชาติ ตลอดจนชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเสียหายต่อไปในอนาคตได้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนาที่ดินออกประกาศเพื่อกำหนดให้พื้นที่ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน เป็นเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ประกาศฉบับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

(.....)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ประธานคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน

หมายเหตุ ในการประกาศกำหนดเขตอนุรักษ์ดินและน้ำตามมาตรา ๑๓ ให้กำหนดมาตรการอย่างใดอย่างหนึ่งลงไปในประกาศด้วย

ตัวอย่าง

แผนที่ท้ายประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง กำหนดให้พื้นที่ ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน
เป็นเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ
มาตราส่วน ๑: ....

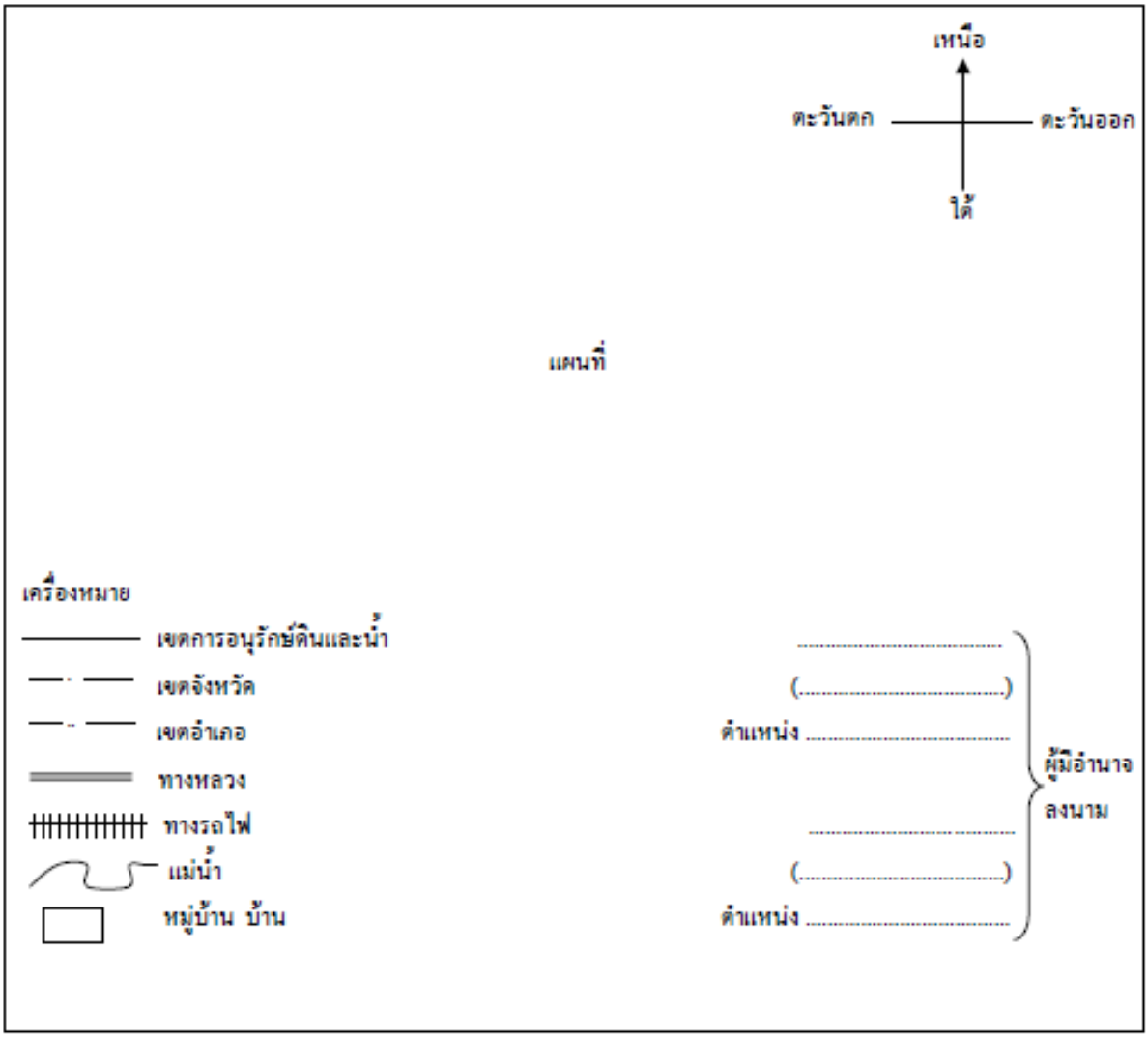

ตัวอย่าง แผนการใช้ดินสำหรับการสำรวจเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน

๑. แผนการใช้ที่ดิน

๑.๑ โครงการพื้นที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง

การกำหนดเขตการใช้ที่ดินพื้นที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์สถานภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ การใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน เช่น มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ อีกทั้งยังคำนึงถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของที่ดินเพื่อรักษาดุลยภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ธรรมชาติสามารถกำหนดเขตการใช้ที่ดินได้ ๕ เขตหลัก ดังนี้

๑) เขตป่าไม้

มีเนื้อที่รวม ๖๑,๔๗๒ ไร่ หรือร้อยละ ๔๖.๑๗ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง เป็นเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าตามกฎหมาย บริเวณป่าที่มีมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ครอบคลุมเขตชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ชั้นที่ ๑ ชั้นที่ ๒ และบริเวณป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี มีรายละเอียดดังนี้

(๑) เขตพื้นที่ป่าไม้ที่ต้องสงวนไว้เพื่อการอนุรักษ์

มีเนื้อที่ ๖๑,๔๗๒ ไร่ หรือร้อยละ ๔๖.๑๗ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง พื้นที่ในเขตนี้กำหนดไว้เพื่อให้คงสภาพเป็นป่าไม้สมบูรณ์ช่วยในการรักษาคุณภาพของลุ่มน้ำเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ป้องกันภัยธรรมชาติอันเนื่องมาจากน้ำท่วมและการพังทลายของดิน หรือเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ ตลอดจนรักษาความสมดุลของระบบนิเวศเขตพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของลุ่มน้ำ ที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมสูง

- เขตคุ้มครองสภาพป่า (หน่วยแผนที่ ๑๑๑)

มีเนื้อที่ ๕๒,๒๑๕ ไร่ หรือร้อยละ ๓๙.๒๒ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง เป็นพื้นที่ที่อยู่ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ ปัจจุบันยังคงสภาพป่าสภาพสมบูรณ์ตามลักษณะของป่าดิบเขาและ/ป่าดิบชื้น

แนวทางการพัฒนา

- ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ให้ความเห็นชอบกับ “มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินพื้นที่ป่าไม้” โดยมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่าและป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี (พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑และชั้นที่ ๒) กำหนดให้กรมป่าไม้สำรวจพื้นที่ที่มีการครอบครองให้ชัดเจน

• ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๔๐ เรื่อง “แผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่” เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้อย่างมีระบบโดยเป็นการอนุรักษ์ควบคู่กับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยสงวนรักษาทรัพยากรป่าไม้ที่เหลืออยู่และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ที่เสื่อมสภาพ ทั้งนี้อยู่บนหลักการลดปัญหาความขัดแย้งการใช้ทรัพยากรในพื้นที่

• หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการควบคุมป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

• ส่งเสริมและรณรงค์ให้ราษฎรในพื้นที่และพื้นที่ข้างเคียงเห็นคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้ และสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าในพื้นที่

- เขตฟื้นฟูสภาพป่าตามธรรมชาติ (หน่วยแผนที่ ๑๑๒)

มีเนื้อที่ ๒๐๙ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๑๖ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง เป็นพื้นที่อยู่ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ ปัจจุบันสภาพพื้นที่เป็นป่าเสื่อมโทรม หรือทุ่งหญ้า ป่าละเมาะ ซึ่งยังคงมีพรรณไม้เดิม หากไม่มีการรบกวนพื้นที่โดยเฉพาะการใช้พื้นที่เพื่อการเกษตร สภาพป่าจะสามารถกลับฟื้นตัวเป็นป่าสมบูรณ์ได้

แนวทางการพัฒนา

• ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ให้ความเห็นชอบกับ “มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินพื้นที่ป่าไม้” และกำหนดให้กรมป่าไม้สำรวจพื้นที่ที่มีการครอบครองให้ชัดเจน

• ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๔๐ เรื่อง “แผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่” เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้อย่างมีระบบโดยเป็นการอนุรักษ์ควบคู่กับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยสงวนรักษาทรัพยากรป่าไม้ที่เหลืออยู่และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ที่เสื่อมสภาพ ทั้งนี้อยู่บนหลักการลดปัญหาความขัดแย้งการใช้ทรัพยากรในพื้นที่

• หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ควบคุม ป้องกันและปราบปรามการบุกรุกพื้นที่ อย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง

• ส่งเสริมและรณรงค์ให้ราษฎรในพื้นที่และพื้นที่ข้างเคียงเห็นคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้ และสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าในพื้นที่

- เขตฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติภายใต้เงื่อนไข (หน่วยแผนที่ ๑๑๓)

มีเนื้อที่ ๙,๐๔๘ ไร่ หรือร้อยละ ๖.๘๐ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง เป็นพื้นที่ที่อยู่ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมาย เพื่อการอนุรักษ์ ปัจจุบันพื้นที่ถูกบุกรุกตัดไม้เพื่อใช้ประโยชน์ด้านการเกษตร แต่เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ที่กำหนดไว้เพื่อการอนุรักษ์ประกอบกับเป็นพื้นที่ไม่เหมาะสมต่อการเกษตร จากข้อจำกัดเรื่องความลาดชันสูง จำเป็นต้องเร่งเข้าไปฟื้นฟูโดยเน้นการปลูกป่าทดแทน

๒) เขตเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ ๔๖,๐๒๕ ไร่ หรือร้อยละ ๓๔.๕๗ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง เป็นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตป่าตามกฎหมายนอกบริเวณที่มีมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการใช้

ที่ดิน เกษตรกรส่วนใหญ่ในลุ่มน้ำทำนา ปลูกข้าวโพดและยางพารา พื้นที่ดังกล่าวรัฐได้กำหนดเป็น พื้นที่ทำกิน มีการให้เอกสารสิทธิ์ รวมถึงเป็นพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของเกษตรกรและเศรษฐกิจของประเทศ สามารถแบ่งตามความเหมาะสมของที่ดิน ศักยภาพของพื้นที่และแนวโน้มของการพัฒนาที่ดินด้านการเกษตร แบ่งได้ ๒ เขต ได้แก่

(๑) เขตเกษตรก้าวหน้า

มีเนื้อที่ ๓๒,๕๙๗ ไร่ หรือร้อยละ ๒๔.๔๘ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง เขตนี้เกษตรกรทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ดินมีศักยภาพในการผลิตปานกลางถึงสูง พื้นที่ส่วนใหญ่ทำนาครั้งเดียว หรือปลูกพืชไร่ประเภทข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หากจะปลูกไม้ยืนต้นก็จะปลูกยางพารา เป็นหลัก ปัญหาหลักที่พบในเขตนี้ได้แก่ ปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งและดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ สามารถแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการผลิตได้ ๓ เขต ดังนี้

- เขตทำนา (หน่วยแผนที่ ๒๒๑)

มีเนื้อที่ ๑๔,๘๔๑ หรือร้อยละ ๑๑.๑๕ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขาขนานไปกับทางน้ำ ดินมีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง โดยมีข้อจำกัดเรื่องความอุดมสมบูรณ์ของดิน

แนวทางการพัฒนา

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรื่องการจัดการน้ำควรพิจารณาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่รวมถึงปรับปรุงประสิทธิภาพของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น เหมือง ฝาย ให้สามารถกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น
- ควรปรับปรุงคุณภาพของดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพิ่มการใช้ปุ๋ยอินทรีย์

- เขตปลูกพืชไร่ (หน่วยแผนที่ ๒๒๒)

มีเนื้อที่ ๑๑,๘๙๑ ไร่ หรือร้อยละ ๘.๙๓ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง สภาพพื้นที่มีลักษณะค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด เป็นดินลึกปานกลางถึงดินลึก การระบายน้ำดี มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง โดยมีข้อจำกัดเรื่อง ความชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืชและความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ เนื่องจากเกษตรกรทำการปลูกพืชไร่ต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน

แนวทางการพัฒนา

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรื่องการจัดการน้ำควรพิจารณาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่รวมถึงปรับปรุงประสิทธิภาพของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น เหมือง ฝาย ให้สามารถกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น
- ควรส่งเสริมให้คำแนะนำแก่เกษตรกร ปลูกพืชในช่วงเวลาที่มีความชื้นเหมาะสม คือ ช่วงเวลา ระหว่างเดือน มิถุนายน ถึงเดือน กันยายน
- วางแผนและส่งเสริมให้เกษตรกรที่ปลูกพืชไร่ ดำเนินงานตามกรอบเอกสารวิชาการเขตการใช้ที่ดินพืชเศรษฐกิจ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการใช้พื้นที่ตามศักยภาพ

- เขตปลูกไม้ผล (หน่วยแผนที่ ๒๒๓)

มีเนื้อที่ ๑,๑๖๐ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๘๗ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด เป็นดินลึกปานกลางถึงดินลึก มีความเหมาะสมทาง

กายภาพปานกลาง โดยมีข้อจำกัดเรื่องความอุดมสมบูรณ์ในดิน มักพบอยู่บริเวณริมน้ำ สามารถสูบน้ำขึ้นมาใช้ในช่วงฤดูแล้งได้

แนวทางการพัฒนา

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรื่องการจัดการน้ำควรพิจารณาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่รวมถึงปรับปรุงประสิทธิภาพของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น เหมือง ฝาย ให้สามารถกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น
- ควรปรับปรุงคุณภาพของดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ โดยเพิ่มการใช้ปุ๋ยอินทรีย์
- ส่งเสริมทางเลือกในการพัฒนาที่ดินตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่
- ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และสร้างอำนาจต่อรองทางการเกษตร

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (หน่วยแผนที่ ๒๒๔)

มีเนื้อที่ ๔,๗๐๕ ไร่ หรือร้อยละ ๓.๕๓ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง พบปัญหาดินส่วนใหญ่เป็นชั้นดานแข็งของหินพื้น ในระดับต่ำกว่า ๕๐ เซนติเมตร จากผิวดิน ดินมีการระบายน้ำดี มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติค่อนข้างต่ำถึงต่ำ ปัจจุบันนิยมปลูกยางพารากันเป็นจำนวนมาก จากผลการประเมินความเหมาะสมทางกายภาพ พบดินมีความเหมาะสมเล็กน้อย โดยมีข้อจำกัดเรื่องการหยั่งลึกของรากพืช และมีแนวโน้มของการเกิดการชะล้างพังทลายของดิน

แนวทางการพัฒนา

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เรื่องการจัดการดิน ควรพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่รวมถึงปรับปรุงประสิทธิภาพของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่นเหมือง ฝาย ให้สามารถกักเก็บน้ำได้
- หน่วยงานของรัฐต้องเร่งให้การสนับสนุนทางวิชาการแก่เกษตรกรในพื้นที่เขตนี้อย่างจริงจังเพราะเป็นพื้นที่ที่ทรัพยากรที่ดินมีข้อจำกัดต่อการเกษตรกรรมค่อนข้างสูง
- ปรับปรุงโครงสร้างของดิน โดยการใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มปริมาณธาตุอาหารพืช
- พื้นที่ลาดชันควรส่งเสริมให้มีการจัดอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่

(๒) เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร

มีเนื้อที่ ๑๓,๔๒๘ ไร่ หรือร้อยละ ๑๐.๐๙ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง เป็นพื้นที่ที่ใช้น้ำฝนเป็นหลักในการเกษตรและพบปัญหาการใช้ที่ดิน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินตื้น รวมถึงเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน จึงก่อให้เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ผลการประเมินความเหมาะสมของที่ดินในเขตนี้อยู่ระดับเหมาะสมเล็กน้อย จำเป็นต้องปรับปรุงพื้นที่ โดยอาศัยวิธีการที่ยุ่งยากต้องใช้ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีกลร่วมกับวิธีพืช พื้นที่นี้สามารถแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการผลิตได้ ๑ เขต ดังนี้

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (หน่วยแผนที่ ๒๓๔)

มีเนื้อที่ ๑๓.๔๒๘ ไร่ หรือร้อยละ ๑๐.๐๙ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง พบปัญหาดินส่วนใหญ่เป็นชั้นดานแข็งของหินพื้น ในระดับต่ำกว่า ๕๐ เซนติเมตร จากผิวดิน ดินมีการระบายน้ำดี มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติค่อนข้างต่ำถึงต่ำ ปัจจุบันนิยมปลูก

ยางพารากันเป็นจำนวนมาก จากผลการประเมินความเหมาะสมทางกายภาพ พบดินมีความเหมาะสมเล็กน้อย โดยมีข้อจำกัดเรื่องการหยั่งลึกของรากพืช และมีแนวโน้มของการเกิดการชะล้างพังทลายของดิน

แนวทางการพัฒนา

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เรื่องการจัดการดิน ควรพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ รวมถึงปรับปรุงประสิทธิภาพของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น เหมือง ฝาย ให้สามารถกักเก็บน้ำได้
- หน่วยงานของรัฐต้องเร่งให้การสนับสนุน วิชาการแก่เกษตรกรในพื้นที่เขตนี้อย่างจริงจังเพราะเป็นพื้นที่ที่ทรัพยากรที่ดินมีข้อจำกัดต่อการเกษตรกรรมค่อนข้างสูง
- ปรับปรังโครงสร้างของดิน โดยการใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มปริมาณธาตุอาหารพืช
- พื้นที่ลาดชันต้องส่งเสริมให้มีการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่

๓) เขตชุมชน

มีเนื้อที่ ๔,๘๘๓ ไร่ หรือร้อยละ ๓.๖๗ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่างเขตชุมชนแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนได้แก่ ชุมชนเมือง และ ชุมชนชนบท

๓.๑) เขตชุมชนเมือง (หน่วยแผนที่ ๓๑๐) มีเนื้อที่ ๖๖๗ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๕๐ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง คือ บริเวณพื้นที่ที่มีประชากรค่อนข้างหนาแน่น ได้แก่ เขตเทศบาลย่านการค้าและสถานที่ราชการ

๓.๒) เขตชุมชนชนบท (หน่วยแผนที่ ๓๒๐) มีเนื้อที่ ๔,๒๑๖ ไร่ หรือร้อยละ ๓.๑๗ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง คือ บริเวณพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่นน้อย เป็นชุมชนชนบทที่มีการตั้งบ้านเรือนผสมกับการปลูกไม้ผลผสมในอาณาบริเวณเดียวกัน

๔) เขตอุตสาหกรรม (หน่วยแผนที่ ๔๑๐)

มีเนื้อที่ ๑๒๐ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๐๙ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่างกำหนดเป็นเขตอุสาหกรรมเบา เพื่อแปรรูปสินค้าจากผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรและป่าไม้

รูปแบบการพัฒนาและแนวทางการจัดการ

- ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรโดยใช้วัตถุดิบทางการเกษตรในท้องถิ่นเพื่อการส่งออก โดยเน้นการผลิตแบบครบวงจรและเป็นการเพิ่มมูลค่าแก่สินค้าเกษตรที่ผลิตได้ในพื้นที่ลุ่มน้ำ

- พัฒนาฝีมือแรงงานให้มีคุณภาพสำหรับรองรับผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมและยกระดับแรงงานไร้ฝีมือให้เป็นแรงงานมีฝีมือ

๕) เขตแหล่งน้ำ (หน่วยแผนที่ ๔๑๐ และ ๔๒๐)

มีเนื้อที่ ๑,๑๔๒ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๘๖ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่างกำหนดจากเป็นพื้นที่แหล่งน้ำธรรมชาติ (แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึงต่างๆ) หน่วยแผนที่ ๔๑๐ แหล่งน้ำที่พัฒนาขึ้น (อ่างเก็บน้ำและบ่อน้ำ) หน่วยแผนที่ ๔๒๐ แหล่งน้ำเหล่านี้ใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านเก็บกักน้ำการระบายน้ำ ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคใช้ด้านเกษตรกรรม ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของชุมชน

ตารางที่ ๑-๑ แผนการใช้ที่ดินพื้นที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง

	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
	เขตป่าไม้	***๖๑,๔๗๒***	***๔๖.๑๗***
	เขตป่าอนุรักษ์	**๖๑,๔๗๒**	**๔๖.๑๗**
๑๑๑	เขตคุ้มครองสภาพป่า	๕๒,๒๑๕	๓๙.๒๒
๑๑๒	เขตฟื้นฟูสภาพป่าตามธรรมชาติ	๒๐๙	๐.๑๖
๑๑๓	เขตฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติภายใต้เงื่อนไข	๙,๐๔๘	๖.๘๐
	เขตเกษตรกรรม	***๔๖,๐๒๕***	***๓๔.๕๗***
	เขตเกษตรพัฒนา	**๓๒,๕๙๗**	**๒๔.๔๘**
๒๒๑	เขตทำนา	๑๔,๘๔๑	๑๑.๑๕
๒๒๒	เขตปลูกพืชไร่	๑๑,๘๙๑	๘.๙๓
๒๒๓	เขตปลูกไม้ผล	๑,๑๖๐	๐.๘๗
๒๒๔	เขตปลูกไม้ยืนต้น	๔,๗๐๕	๓.๕๓
	เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร	**๑๓,๔๒๘**	**๑๐.๐๙**
๒๓๔	เขตปลูกไม้ยืนต้น	๑๓,๔๒๘	๑๐.๐๙
	เขตชุมชน	***๔,๘๘๓***	***๓.๖๗***
๓๑๐	**เขตชุมชนเมือง**	**๖๖๗**	**๐.๕๐**
๓๒๐	**เขตชุมชนชนบท**	**๔,๒๑๖**	**๓.๑๗**
	เขตอุตสาหกรรม	***๑๒๐***	***๐.๐๙***
๔๑๐	**เขตอุตสาหกรรมโรงงาน/เขตนิคมอุตสาหกรรม**	**๑๒๐**	**๐.๐๙**
	เขตแหล่งน้ำ	***๑,๑๔๒***	***๐.๘๖***
๕๑๐	**เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ**	**๕๓๕**	**๐.๔๐**
๕๒๐	**เขตแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น**	**๖๐๗**	**๐.๔๖**
๖๒๐	***เขตรักษาสมดุลเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม***	***๑๙,๔๙๖***	***๑๔.๖๔***
	รวม	**๑๓๓,๑๓๘**	**๑๐๐.๐๐**

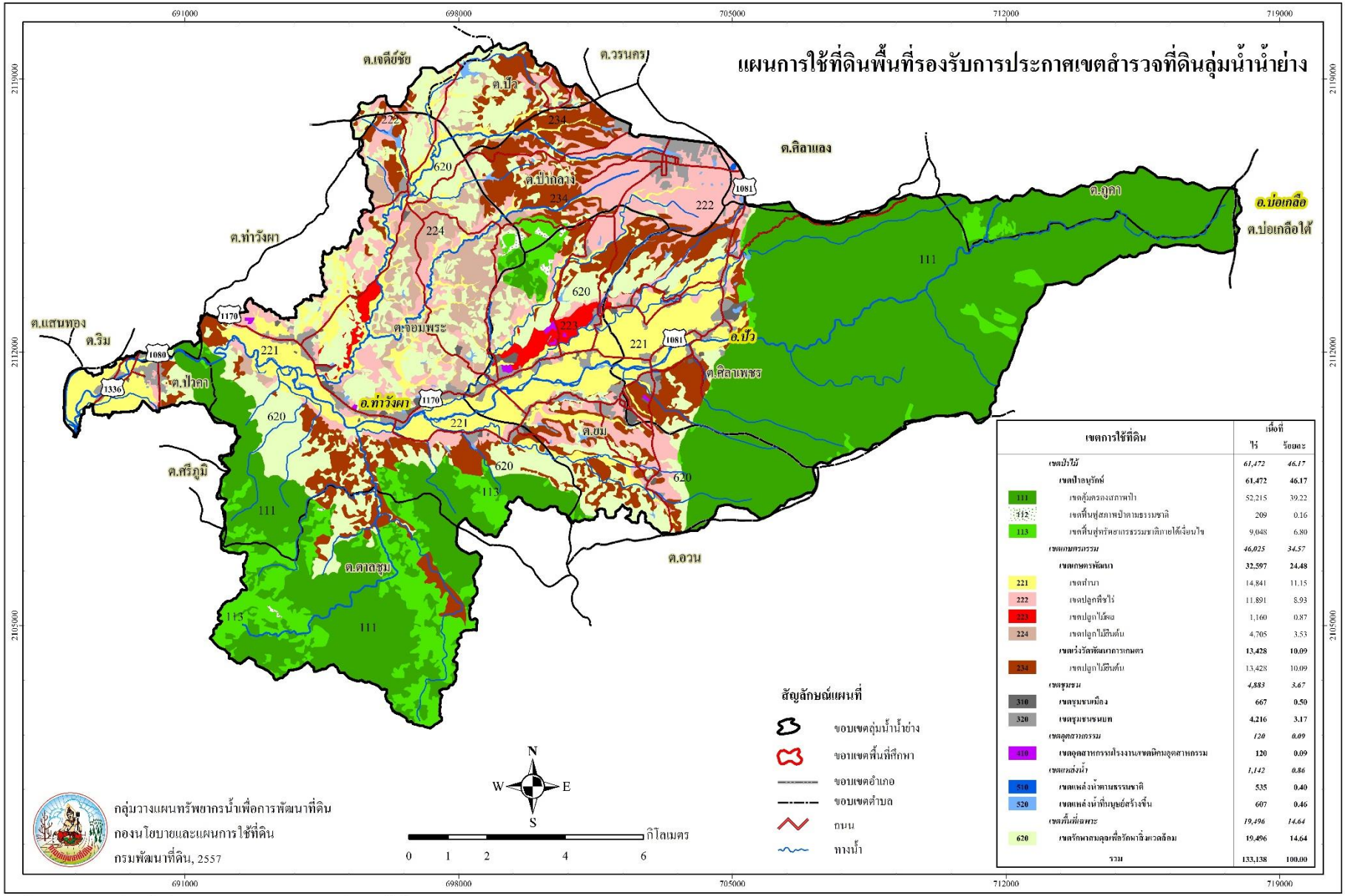

เขตการใช้ที่ดิน		เนื้อที่ ไร่	ร้อยละ
	เขตป่าไม้	*61,472*	*46.17*
	เขตป่าอนุรักษ์	**61,472**	**46.17**
111	เขตลุ่มครองสภาพป่า	52,215	39.22
112	เขตพื้นฟูสภาพป่าตามธรรมชาติ	209	0.16
113	เขตพื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติกายได้เงื่อนไข	9,048	6.80
	เขตเกษตรกรรม	*46,025*	*34.57*
	เขตเกษตรพัฒนา	**32,597**	**24.48**
221	เขตทำนา	14,841	11.15
222	เขตปลูกพืชไร่	11,891	8.93
223	เขตปลูกไม้ผล	1,160	0.87
224	เขตปลูกไม้ยืนต้น	4,705	3.53
	เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร	**13,428**	**10.09**
234	เขตปลูกไม้ยืนต้น	13,428	10.09
	เขตชุมชน	*4,883*	*3.67*
310	**เขตชุมชนเมือง**	**667**	**0.50**
320	**เขตชุมชนชนบท**	**4,216**	**3.17**
	เขตอุตสาหกรรม	*120*	*0.09*
410	**เขตอุตสาหกรรมโรงงาน/เขตนิคมอุตสาหกรรม**	**120**	**0.09**
	เขตแหล่งน้ำ	*1,142*	*0.86*
510	**เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ**	**535**	**0.40**
520	**เขตแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น**	**607**	**0.46**
	เขตพื้นที่เฉพาะ	*19,496*	*14.64*
620	**เขตรักษาสมดุลเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม**	**19,496**	**14.64**
	รวม	**133,138**	**100.00**

รูปที่ 7-2 แผนการใช้ที่ดินพื้นที่รองรับการประกาศเขตสำรวจที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง

ตัวอย่าง แผนการใช้ดินสำหรับการประกาศเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ ลุ่มน้ำน้ำย่าง จังหวัดน่าน

๗.๒.๒ แผนการใช้ที่ดินในบริเวณเขตจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ปี ๒๕๕๗

การกำหนดเขตการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่รองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ปี ๒๕๕๗ โครงการเขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำน้ำย่าง ลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำน่านส่วนที่ ๒ สามารถกำหนดเขตการใช้ที่ดินได้ ๔ เขตหลัก ดังนี้

๑) เขตเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ ๒,๒๓๒ ไร่ หรือร้อยละ ๗๗.๕๐ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตป่าตามกฎหมาย นอกบริเวณที่มีมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดิน เกษตรกรส่วนใหญ่ในลุ่มน้ำน้ำย่างปะกอบอาชีพ ทำนา ปลูกข้าวโพดและยางพารา พื้นที่ดังกล่าวรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการให้เอกสารสิทธิ์ รวมถึงเป็นพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของเกษตรกรและเศรษฐกิจของประเทศ สามารถแบ่งตามความเหมาะสมของที่ดิน ศักยภาพของพื้นที่และแนวโน้มของการพัฒนาที่ดินด้านการเกษตร แบ่งได้ ๒ เขต ได้แก่

(๑) เขตเกษตรก้าวหน้า

มีเนื้อที่ ๑,๒๓๙ ไร่ หรือร้อยละ ๔๓.๐๒ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ เขตนี้เกษตรกรทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ดินมีศักยภาพในการผลิตปานกลางถึงสูงพื้นที่ส่วนใหญ่ทำนาครั้งเดียว หรือปลูกพืชไร่ประเภทข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หากจะปลูกไม้ยืนต้นก็จะปลูกยางพารา เป็นหลัก ปัญหาหลักที่พบในเขตนี้ได้แก่ ปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งและดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ สามารถแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการผลิตได้ ๓ เขต ดังนี้

- เขตทำนา (หน่วยแผนที่ ๒๒๑)

มีเนื้อที่ ๑๔๒ หรือร้อยละ ๔.๙๕ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ระหว่างหุบเขาขนานไปกับทางน้ำ ดินมีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง โดยมีข้อจำกัดเรื่องความอุดมสมบูรณ์ของดิน

แนวทางการพัฒนา

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรื่องการจัดการน้ำควรพิจารณาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่รวมถึงปรับปรุงประสิทธิภาพของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น เหมือง ฝาย ให้สามารถกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น
- ควรปรับปรุงคุณภาพของดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพิ่มการใช้ปุ๋ยอินทรีย์

- เขตปลูกพืชไร่ (หน่วยแผนที่ ๒๒๒)

มีเนื้อที่ ๗๕๒ ไร่ หรือร้อยละ ๒๖.๑๐ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ สภาพพื้นที่มีลักษณะค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด เป็นดินลึกปานกลางถึงดินลึก การระบายน้ำดี มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง โดยมีข้อจำกัดเรื่อง ความชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช และความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ เนื่องจากเกษตรกรทำการปลูกพืชไร่ต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน

แนวทางการพัฒนา

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรื่องการจัดการน้ำควรพิจารณาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่รวมถึงปรับปรุงประสิทธิภาพของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น เหมือง ฝาย ให้สามารถกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น

• ควรส่งเสริมให้คำแนะนำแก่เกษตรกร ปลูกพืชในช่วงเวลาที่มีความชื้นเหมาะสม คือ ช่วงเวลา ระหว่างเดือน มิถุนายน ถึงเดือน กันยายน

• วางแผนและส่งเสริมให้เกษตรกรที่ปลูกพืชไร่ ดำเนินงานตามกรอบเอกสารวิชาการเขตการใช้ที่ดินพืชเศรษฐกิจ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการใช้พื้นที่ตามศักยภาพ

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (หน่วยแผนที่ ๒๒๔)

มีเนื้อที่ ๓๔๕ ไร่ หรือร้อยละ ๑๑.๙๗ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ พบปัญหาดินส่วนใหญ่เป็นชั้นดานแข็งของหินพื้น ในระดับต่ำกว่า ๕๐ เซนติเมตร จากผิวดิน ดินมีการระบายน้ำดี มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติค่อนข้างต่ำถึงต่ำ ปัจจุบันนิยมปลูกยางพารากันเป็นจำนวนมาก จากผลการประเมินความเหมาะสมทางกายภาพ พบดินมีความเหมาะสมเล็กน้อย โดยมีข้อจำกัดเรื่องการหยั่งลึกของรากพืช และมีแนวโน้มของการเกิดการชะล้างพังทลายของดิน

แนวทางการพัฒนา

• หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เรื่องการจัดการดิน ควรพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ รวมถึงปรับปรุงประสิทธิภาพของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่นเหมือง ฝาย ให้สามารถกักเก็บน้ำได้

• หน่วยงานของรัฐต้องเร่งให้การสนับสนุนทางวิชาการแก่เกษตรกรในพื้นที่เขตนี้อย่างจริงจังเพราะเป็นพื้นที่ที่ทรัพยากรที่ดินมีข้อจำกัดต่อการเกษตรกรรมค่อนข้างสูง

• ปรับปรุงโครงสร้างของดิน โดยการใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มปริมาณธาตุอาหารพืช

• พื้นที่ลาดชันควรส่งเสริมให้มีการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่

(๒) เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร

มีเนื้อที่ ๙๙๓ ไร่ หรือร้อยละ ๓๔.๔๘ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำเป็นพื้นที่ที่ใช้น้ำฝนเป็นหลักในการเกษตรและพบปัญหาการใช้ที่ดิน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินตื้น รวมถึงเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน จึงก่อให้เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ผลการประเมินความเหมาะสมของที่ดินในเขตนี้อยู่ระดับเหมาะสมเล็กน้อย จำเป็นต้องปรับปรุงพื้นที่โดยอาศัยวิธีการที่ยุ่งยากต้องใช้ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีกลร่วมกับวิธีพืช พื้นที่นี้สามารถแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการผลิตได้ ๑ เขต ดังนี้

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (หน่วยแผนที่ ๒๓๔)

มีเนื้อที่ ๙๙๓ ไร่ หรือร้อยละ ๓๔.๔๘ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ พบปัญหาดินส่วนใหญ่เป็นชั้นดานแข็งของหินพื้น ในระดับต่ำกว่า ๕๐ เซนติเมตร จากผิวดิน ดินมีการระบายน้ำดี มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติค่อนข้างต่ำถึงต่ำ ปัจจุบันนิยมปลูกยางพารากันเป็นจำนวนมาก จากผลการประเมินความเหมาะสมทางกายภาพ พบดินมีความเหมาะสมเล็กน้อย โดยมีข้อจำกัดเรื่องการหยั่งลึกของรากพืช และมีแนวโน้มของการเกิดการชะล้างพังทลายของดิน

แนวทางการพัฒนา

• หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เรื่องการจัดการดิน ควรพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ รวมถึงปรับปรุงประสิทธิภาพของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่นเหมือง ฝาย ให้สามารถกักเก็บน้ำได้

• หน่วยงานของรัฐต้องเร่งให้การสนับสนุน วิชาการแก่เกษตรกรในพื้นที่เขตนี้อย่างจริงจังเพราะเป็นพื้นที่ที่ทรัพยากรที่ดินมีข้อจำกัดต่อการเกษตรกรรมค่อนข้างสูง

• ปรับปรุงโครงสร้างของดิน โดยการใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มปริมาณธาตุอาหารพืช

• พื้นที่ลาดชันต้องส่งเสริมให้มีการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่

๒) เขตแหล่งน้ำ (หน่วยแผนที่ ๕๒๐)

มีเนื้อที่ ๖ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๒๑ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นพื้นที่แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ ลำคลอง ห้วย หนอง บึง และแหล่งน้ำผิวดินที่สร้างขึ้น

แนวทางการพัฒนา

• ควรเร่งดำเนินการศึกษาแนวทางในการพัฒนาแหล่งน้ำผิวดินเพิ่มเติม แต่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

• ควรมีการบำรุงรักษาและขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่มีอยู่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการกักเก็บน้ำ

๓) เขตรักษาสมดุลเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม (หน่วยแผนที่ ๖๒๐)

มีเนื้อที่ ๖๔๒ ไร่ หรือร้อยละ ๒๒.๒๙ ของเนื้อที่รองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นพื้นที่อยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมายที่สภาพพื้นที่ยังคงมีสภาพเป็นป่า รวมถึงป่าละเมาะ และพื้นที่ป่าตามหัวไร่ปลายนา อาจเป็นของเอกชนหรือพื้นที่สาธารณประโยชน์ต่างๆ สมควรที่มีมาตรการส่งเสริมฟื้นฟูให้คงสภาพเป็นพื้นที่ป่าต่อไป หรือมีการใช้ประโยชน์ในรูปแบบวนเกษตร เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวและสร้างสมดุลที่ดีให้ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเป็นการสร้างทัศนียภาพที่สวยงามแก่พื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ป่าเหล่านี้สามารถช่วยลดความรุนแรงของน้ำฝน และช่วยซับน้ำไหลบ่าหน้าดินได้เป็นอย่างดี ทำให้ลดอัตราการชะล้างพังทลายของดินด้วย

แนวทางการพัฒนา

• ส่งเสริมและจูงใจให้เจ้าของที่ดินคงสภาพพื้นที่ป่าและมีการบำรุงรักษาให้มีความสวยงาม หรือมีการใช้ประโยชน์พื้นที่ตามหลักวนเกษตร เพื่อสร้างรายได้ให้เจ้าของที่ดินจากผลผลิตของป่าไม้ได้

• รัฐควรมีการแนะนำ ส่งเสริม และแจกจ่ายพันธุ์ไม้ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ในการสร้างพื้นที่ป่าให้สมบูรณ์มากขึ้น

• ในพื้นที่สาธารณประโยชน์หรือที่ดินของรัฐ ควรมีการฟื้นฟูและปรับปรุงสภาพพื้นที่โดยการเสริมแต่งให้ต้นไม้ และป่าไม้ มีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น

• ให้องค์ความรู้แก่ชุมชนในการช่วยกันรักษาและใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าของชุมชนให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน สร้างจิตสำนึกในการรักษาพื้นที่ป่าไม้ โดยปลูกฝังให้เป็นค่านิยมของชุมชนและของประเทศชาติ

ตารางที่ ๗-๓ แผนการใช้ที่ดินพื้นที่รองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ

	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
	เขตเกษตรกรรม	***๒,๒๓๒***	***๗๗.๕๐***
	เขตเกษตรก้าวหน้า	**๑,๒๓๙**	**๔๓.๐๒**
๒๒๑	เขตทำนา	๑๔๒	๔.๙๕
๒๒๒	เขตปลูกพืชไร่	๗๕๒	๒๖.๑๐
๒๒๔	เขตปลูกไม้ยืนต้น	๓๔๕	๑๑.๙๗
	เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร	**๙๙๓**	**๓๔.๔๘**
๒๓๔	เขตปลูกไม้ยืนต้น	๙๙๓	๓๔.๔๘
๕๒๐	***เขตแหล่งน้ำ***	**๖**	***๐.๒๑***
๖๒๐	***เขตรักษาสมดุลเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม***	***๖๔๒***	***๒๒.๒๙***
	รวม	**๒,๘๘๐**	**๑๐๐.๐๐**

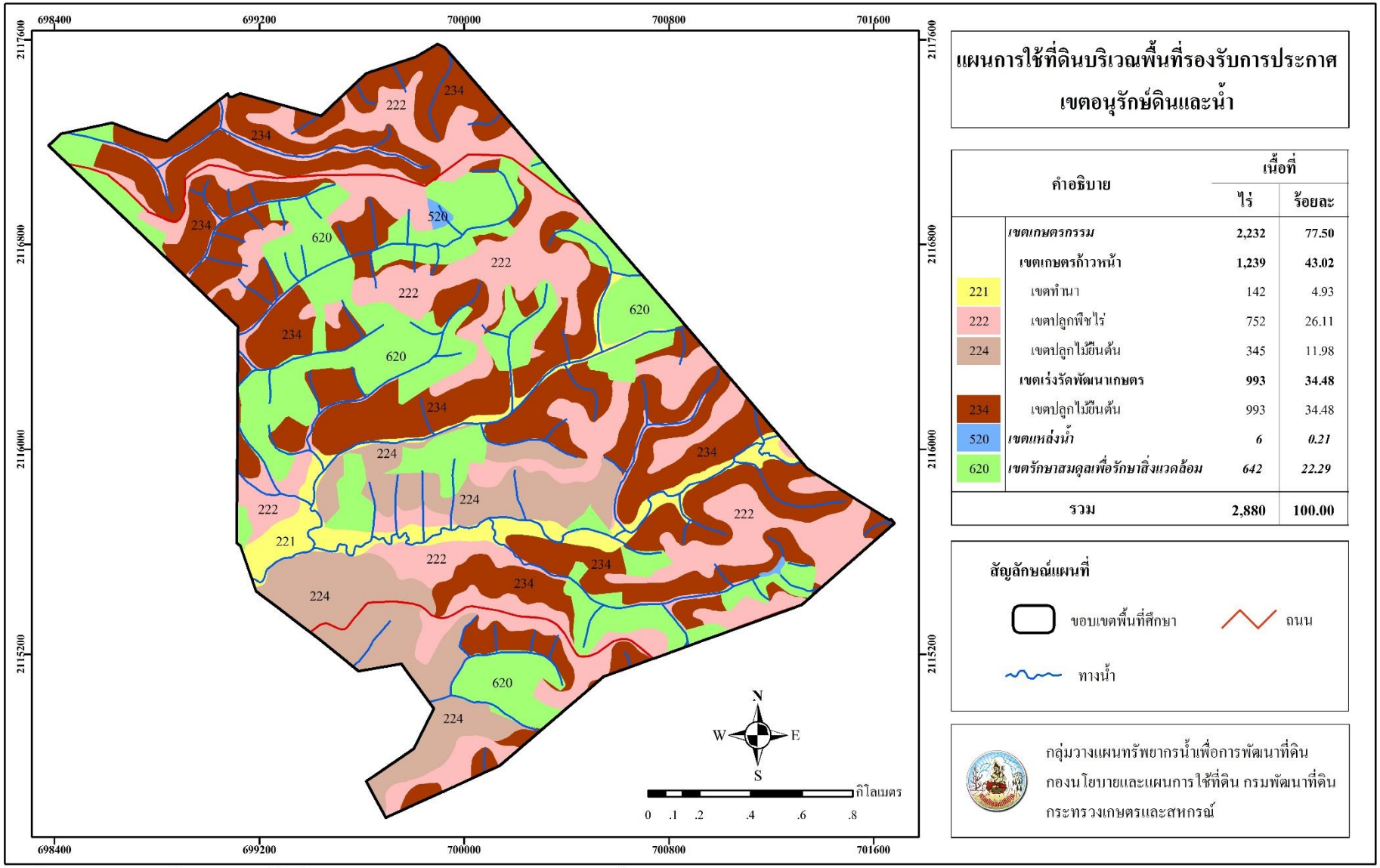

แผนการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่รองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ

	คำอธิบาย	เนื้อที่ ไร่	เนื้อที่ ร้อยละ
	เขตเกษตรกรรม	**2,232**	**77.50**
	เขตเกษตรก้าวหน้า	**1,239**	**43.02**
221	เขตทำนา	142	4.93
222	เขตปลูกพืชไร่	752	26.11
224	เขตปลูกไม้ยืนต้น	345	11.98
	เขตเร่งรัดพัฒนาเกษตร	**993**	**34.48**
234	เขตปลูกไม้ยืนต้น	993	34.48
520	*เขตแหล่งน้ำ*	***6***	***0.21***
620	*เขตรักษาสมดุลเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม*	***642***	***22.29***
	รวม	**2,880**	**100.00**

สัญลักษณ์แผนที่

ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ถนน

ทางน้ำ

กลุ่มวางแผนทรัพยากรน้ำเพื่อการพัฒนาที่ดิน
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รูปที่ 7-3 แผนการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่รองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ

ตัวอย่าง แบบสอบถาม การประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และรูปแบบแนวทางคำถามสำหรับสนทนากลุ่ม

แบบสอบถาม การประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

โครงการศึกษาแนวทางดำเนินการกำหนดเขตอนุรักษ์ดินและน้ำตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑

วันที่_____สถานที่_____

ตอนที่ ๑: ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว)_____**นามสกุล**_____**อายุ**____**ปี**

สถานะของผู้เข้าร่วมประชุมฯ ○ เกษตรกร/เจ้าของที่ดินผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง ○ ประชาชนร่วมรับฟัง
○ เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ ○ เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน

ตอนที่ ๒: การประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม

๒.๑ ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมและเวทีรับฟังความคิดเห็นหรือไม่

○ เคย ○ ไม่เคย

๒.๒ ท่านทราบกำหนดการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครั้งนี้ล่วงหน้าหรือไม่

○ ไม่ทราบ ○ ทราบ ถ้าทราบจากสื่อชนิดใด

○ ประกาศที่ อบต. ○ ประกาศที่ทำการกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน

○ จดหมายเชิญประชุม ○ คำบอกกล่าวจากเพื่อนบ้าน/ผู้เข้าร่วมประชุม ○ อื่นๆ

ตอนที่ ๓: ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานและกิจกรรมของโครงการฯ

๓.๑ ท่านคิดว่าการดำเนินงานอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ของท่านมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด

○ ไม่จำเป็น ○ จำเป็นน้อย ○ จำเป็นปานกลาง ○ จำเป็นมาก

๓.๒ ท่านได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำจากการประชุมในวันนี้เพียงใด

○ เล็กน้อย ○ ปานกลาง ○ มาก

๓.๓ ท่านคิดว่าการนำเสนอข้อมูล ข้อเท็จจริง และมาตรการในการดำเนินการการอนุรักษ์ดินและน้ำ มีความชัดเจน ถึงผลที่จะเกิดในพื้นที่ชุมชนท่านเพียงใด

○ น้อย ○ ปานกลาง ○ มาก

๓.๔ ท่านคิดว่าในการประชุมครั้งนี้เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมประชุมมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และมีการซักถามมากน้อยเพียงใด

○ น้อย ○ ปานกลาง ○ มาก

๓.๕ ท่านคิดว่าการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ก่อนดำเนินการ จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อลดและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน มีความจำเป็นเพียงใด

○ ไม่จำเป็น ○ จำเป็นน้อย ○ จำเป็นปานกลาง ○ จำเป็นมาก

๓.๖ ท่านคิดว่าถ้ามีการดำเนินการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยใช้มาตรการต่างๆตามที่ได้ชี้แจงในที่ประชุม จะมีผลดีต่อการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืนหรือไม่

○ ไม่มีผล ○ น้อย ○ ปานกลาง ○ มาก

ตอนที่ ๔: ข้อคิดเห็น/เสนอแนะเพิ่มเติม

๔.๑ ข้อคิดเห็น/เสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้บันทึกแบบสอบถาม

การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ประกอบการรับฟังความคิดเห็นประชาชนเพื่อการกำหนดเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ตาม พ.ร.บ. พัฒนาที่ดิน ๕๑

๑. สถานที่สนทนากลุ่ม.....

๒. จำนวนผู้เข้าร่วมสนทนาคน

๓. ประเภทของกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุม ☐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ☐ เอกชน (เจ้าของที่ดิน)
☐ องค์กรอิสระ ☐ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ.....

๔. วัตถุประสงค์เพื่อเข้าดำเนินงานตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดินพ.ศ. ๒๕๕๑
☐ ประกาศกำหนดบริเวณการใช้ที่ดิน ☐ ประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ
☐ ประกาศควบคุมการใช้ที่ดิน ☐ อื่นๆ

๕. ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรที่ดิน
☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยมาก

๖. ความพร้อมของเจ้าของพื้นที่ยินยอมให้ดำเนินการ
☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยมาก

๗. สิทธิในที่ดินบริเวณที่ดำเนินการ
☐ เขตป่าไม้ตามกฎหมาย ☐ เขตสปก. ☐ ที่ดินเอกชนเช่น น.ส. ๓ โฉนด

๘. ความยากง่ายในการเข้าดำเนินการในพื้นที่
☐ ยาก มีอุปสรรค เนื่องจาก
☐ ปานกลาง มีอุปสรรคบางประการ เช่น
☐ ง่าย เนื่องจาก

ประเด็นพิจารณา

๑. ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตรที่เกิดขึ้นในพื้นที่

.....

๒. ผลกระทบที่เกิดขึ้นและขอบเขตของปัญหา

.....

๓. แนวทางแก้ไขปัญหา

.....

๔. ความพร้อมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

.....

๕. ปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ

.....

๖. ข้อเสนอแนะ

.....

<u>ตัวอย่าง</u> แบบสอบถามด้านเศรษฐกิจ-สังคม และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

แบบสอบถามต้นทุนและผลผลิตพืช

พืช ( ) ข้าว ( ) มันสำปะหลัง ( ) บัว ( ) ถั่วลิสง

สถานที่ปลูก หมู่ที่ .....บ้าน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด..... .....

๑. พื้นที่เพาะปลูกและผลผลิต

เนื้อที่		**จำนวนพันธุ์/ท่อน**		**ผลผลิตและมูลค่าผลผลิตทั้งหมด**			**ผลผลิตต่อไร่ (กก./ตัน)**
เพาะปลูก	**เก็บเกี่ยว**	**ทั้งหมด**	**ต่อไร่**	**ปริมาณผลผลิต**	**ราคาผลผลิต**	**มูลค่าผลผลิต**	
(ไร่)	**(ไร่)**	**(ท่อน/กก.)**	**(ท่อน/กก.)**	**(กก.)**	**(บาท/กก.,)**	**(บาท)**	

๒. ค่าใช้จ่ายระหว่างปีในการผลิต

รายการ	พืช..... (.....ไร่)			
	ปริมาณที่ใช้		มูลค่า	
	จำนวน	หน่วย	เป็นเงิน	ไม่เป็นเงิน
พันธุ์		กก./ท่อน		
พันธุ์พืชปุ๋ยสด		กก.		
ปุ๋ยเคมี		กก.		
ครั้งที่ ๑. สูตร		กก.		
๒. สูตร		กก.		
๓. สูตร		กก.		
ปุ๋ยอินทรีย์ น้ำ		ลิตร		
ปุ๋ยคอก		กก.		
ปุ๋ยหมัก		กก./ลิตร		
ปุ๋ยชีวภาพ		กก./ลิตร		
สารเร่งการเจริญเติบโต				
สารป้องกันและกำจัดวัชพืช น้ำ		ลิตร		
ผง/เม็ด		กก.		
สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช น้ำ		ลิตร		
ผง/เม็ด		กก.		
สารป้องกันและกำจัดโรคพืช น้ำ		ลิตร		
ผง/เม็ด		กก.		
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น		ลิตร		

๓. การใช้แรงงานคนในการผลิตพืช

ลักษณะงาน	อัตราค่าจ้าง บาท/วัน	พืช.....(.....ไร่)					
		จำนวนแรงงานคน				ค่าแรงงาน (บาท)	
		ตนเอง	แลกเปลี่ยน	จ้าง	รวม	เป็นเงิน	ไม่เป็นเงิน
เตรียมดิน							
วัดระยะ							
ขุดหลุม							
ปลูก							
(ปักดำ/หว่าน/หยอด)							
ดูแลรักษา							
ใส่ปุ๋ยเคมี ครั้งที่ ๑. สูตร							
๒. สูตร							
๓. สูตร							
ใส่ปุ๋ยชีวภาพ							
ใส่ปุ๋ยคอก							
ดายหญ้า/กำจัดวัชพืช							
กำจัดศัตรูพืช พ่น/ฉีด							
เก็บข้าวโพด							
เกี่ยวข้าว							

๔. การใช้แรงงานเครื่องจักรในการผลิตพืช

ลักษณะงาน	อัตรา ค่าจ้าง บาท/ชม.	จำนวนชั่วโมงทำงาน (ชม.)			ค่าแรงงาน (บาท)		น้ำมันเชื้อเพลิง	
		ตนเอง	จ้าง	รวม	เป็นเงิน	ไม่เป็นเงิน	จำนวน (ลิตร)	เป็นเงิน (บาท)
ไถ								
ครั้งที่ ๑								
ครั้งที่ ๒								
ครั้งที่ ๓								
ตัดหญ้า								
ฉีดยาฆ่าหญ้า								
ฉีดพ่นสารกำจัดศัตรูพืช/โรคพืช/ฮอร์โมน								
ขนย้าย								
เก็บรักษา								

ตัวอย่าง

แบบสอบถาม

โครงการ ศึกษาแนวทางการกำหนดบริเวณการใช้ที่ดินและการคุ้มครองพื้นที่เกษตร ตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน ปีงบประมาณ ๒๕๕๘

แบบสอบถามเลขที่.....

ชื่อ ผู้ตอบแบบสอบถาม.....

ที่อยู่ หมู่ที่..... **ชื่อบ้าน**..... **ตำบล**.....

อำเภอ..... **จังหวัด.....**

ชื่อผู้บันทึก..... **วันที่**..... **เดือน**.....**พ.ศ. .....**

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง

๒. อายุ ( ) ต่ำกว่า ๓๐ ปี ( ) ๓๑-๔๐ ปี ( ) ๔๑-๕๐ ปี

( ) ๕๑-๖๐ ปี ( ) มากกว่า ๖๐ ปี

๓. ชาติพันธุ์/เผ่า ( ) ไทย/คนเมือง ( ) อื่นๆ.....

๔. สถานภาพบุคคล ( ) มีบัตรประชาชน ( ) ใบต่างด้าว

( ) อื่นๆ.....

๕. ศาสนา ( ) พุทธ ( ) คริสต์ ( ) อื่นๆ.....

๖. ระดับการศึกษา ( ) ไม่รู้หนังสือ (พูด-ฟังภาษาไทยได้ไม่คล่อง)

( ) ไม่รู้หนังสือ (พูด-ฟังภาษาไทยได้ดี)

( ) อ่านออกเขียนได้ (ไม่ได้เรียนหนังสือ)

( ) ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา ( ) ชั้นประถมศึกษา

( ) สูงกว่าชั้นประถมศึกษา ระบุ.....

๗. สถานภาพในครัวเรือน ( ) หัวหน้าครัวเรือน ( ) ภรรยาหัวหน้าครัวเรือน

( ) ลูก/ลูกสะใภ้/ลูกเขย หัวหน้าครัวเรือน

( ) หลาน/ญาติหัวหน้าครัวเรือน

๘. ท่านอยู่อาศัยในหมู่บ้านนี้มานาน .....ปี

๙. ในครอบครัวมีสมาชิกจำนวน .....คน

ทำงานเกษตรในครอบครัว .....คน

๑๐. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันอะไรบ้าง ( ) ไม่เป็น ( ) เป็น

( ) กลุ่มสมาชิก ธ.ก.ส. ( ) กลุ่มกองทุนเงินล้าน

( ) กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ( ) กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์

( ) กลุ่มแม่บ้าน

( ) กลุ่มเกษตรกร.....

( ) กลุ่มอาชีพ.....

( ) อื่นๆ.....

๑๑. พื้นที่ทำการเกษตร จำนวน..... แปลง รวม.....ไร่

แปลงที่	พื้นที่ที่ใช้ประโยชน์		ลักษณะการถือครองที่ดิน					
	จำนวน (ไร่)	พืชที่ปลูก (ชื่อพืช)	ของตนเอง มีหลักฐาน (ระบุ)	ของตนเอง ไม่มี หลักฐาน	เช่า	ผู้อื่นให้ทำ หรืออาศัยผู้อื่น	อื่นๆ (ระบุ)	เลขที่ ส.ป.ก.

หมายเหตุ: หลักฐานการถือครอง–ส.ป.ก. สทก. โฉนด สค.๑ นส.๓ก นส.๓

ตอนที่ ๒ ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ

๑๒. นับย้อนหลังไป ๕ ปี จนถึงปัจจุบัน ท่านเห็นว่าพื้นที่ที่ปลูกพืชของท่านมีสภาพดังนี้หรือไม่ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

( ) น้ำไหลบ่าพัดพาหน้าดิน
( ) หน้าดินมีร่อง/ร่องน้ำเล็กๆ
( ) แหล่งน้ำ (ห้วย หนอง สระ บ่อ) ตื้นเขินมากขึ้น
( ) มีการใช้ปุ๋ย/สารเคมี/ยาฆ่าแมลง มากขึ้น
( ) ไม่มีสภาพที่ระบุข้างต้น

๑๓. กรณีที่ดินมีร่องน้ำ/หน้าดินถูกพัดพา มีผลกระทบต่อผลผลิตหรือไม่

( ) ไม่มี ( ) มี ( ) ไม่ทราบ

กรณีมี ส่งผลต่อผลผลิตลดลงในระดับใด ( ) น้อย ( ) ปานกลาง( ) มาก

* น้อย หมายถึง ผลผลิตลดลงไม่เกิน ๒๐ % ปานกลาง ผลผลิตลดลง ๒๐-๔๐ % มาก > ๔๐ %

๑๔. กรณีที่ดินถูกน้ำกัดเซาะ/น้ำไหลบ่าชะล้าง ท่านได้ทำการแก้ไข/ป้องกัน หรือไม่

( ) ทำ โดยวิธี.

( ) ไม่ได้ทำ เพราะ ( ) ไม่มีความรู้ ( ) ไม่มีงบประมาณ ( ) ไม่มีแรงงาน ( ) อื่นๆ

๑๕. กรณี ดินมีปัญหาน้ำกัดเซาะ/น้ำพัดพาหน้าดินและท่านไม่ได้ทำการแก้ไข ท่านต้องการแก้ไข/ป้องกัน หรือไม่ ( ) ไม่ต้องการ

( ) ต้องการ ระดับความต้องการ ( ) น้อย ( ) ปานกลาง ( )มาก

โดยวิธี (แสดงความคิดเห็น) ระบุ.....

๑๖. ความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของการชะล้างพังทลายของดิน

ผลกระทบของการชะล้างพังทลายของดิน	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
๑) ทำให้เกิดความเสียหายกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม			
๒) ดินที่ถูกชะล้าง/กัดเซาะ จะถูกพัดพาไหลไปตกตะกอนในแหล่งน้ำ ลำคลอง/ อ่างเก็บน้ำ ทำให้ตื้นเขิน			
๓) ตะกอนดินในแม่น้ำลำคลอง จะทำให้ในฤดูฝนเก็บน้ำไว้ไม่ทัน ทำให้เกิดน้ำท่วม และในฤดูแล้งขาดแคลนน้ำ			
๔) สารเคมีและยาฆ่าแมลงที่ไหลปนไปกับตะกอนดิน ทำให้เกิดมลพิษสะสมในดิน และน้ำในพื้นที่ตอนล่าง มีผลเสียหายต่อคน พืช สัตว์บก และสัตว์น้ำ			

๑๗. ความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการรักษาและป้องกันไม่ให้ดินถูกชะล้างพังทลายของดิน

วิธีการรักษาและป้องกันไม่ให้ดินถูกชะล้างพังทลายของดิน	
๑) ยกร่องและปลูกพืช ทำร่องน้ำไปตามแนวระดับ	
๒) ปลูกพืชแบบขั้นบันได (ปรับพื้นที่เป็นขั้นๆ)	
๓) ทำคันดินขวางความลาดเท	
๔) ทำฝายน้ำล้นหรือคันชะลอความเร็วของน้ำ	
๕) ใช้วัสดุต่างๆ อย่างง่าย (เช่น ท่อนไม้ หิน กระสอบบรรจุทราย อิฐฯ) ก่อสร้างขวางทางระบายน้ำเพื่อชะลอความเร็วของน้ำไม่ให้กัดเซาะ	
๖) ปลูกพืชคลุมดิน	
๗) ใช้วัสดุต่างๆ คลุมดิน เช่น เศษซากพืช พลาสติก กระดาษ เป็นต้น	
๘) ปลูกหญ้าแฝกขวางความลาดชัน	
๙) ปลูกพืชสลับเป็นแถบ	
๑๐) ปลูกพืชหมุนเวียน/ปลูกพืชแซม/ปลูกพืชเหลื่อมฤดู	
๑๑) การถางป่า การตัดไม้ทำลายป่า การขุดถนน ถมดิน ทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดิน	